

NIEUW BATAVIAASCH HANDELSBLAD.

Editie voor Nederland.

HOOFD-BUREAU: Batavia, bij BRUNING & WIJT.

Rotterdam, bij M. WIJT & ZONEN.

VOORWOORDEN,

VOORKOMENDE IN DE GEWONE EDITIE VAN HET

Nieuw Bataviaasch Handelsblad.

JAPAN EN COREA.

Ofschoon wij in de eeuw der vredebonden, internationale congressen en telegraafkabels leven, zien wij tevens de scherpste tegenstellingen in bloedige oorlogen en soms in burgerkrijg. Toch is er nog slechts één land ter wereld, dat zich ver houdt van elke aanraking met vreemdelingen. De Chineesche muur is overal elders ineengestort. Dagelijks breiden de betrekkingen met China zich uit, wel hebben daar nu en dan nog botsingen plaats, maar China bevindt zich ongetwijfeld op den weg om zich te doen opnemen in de broederschap der volkeren. Japan streeft China in dit opzicht zelfs voorbij. Alleen Corea maakt eene uitzondering. Ondanks de pogingen, eerst van Frankrijk, onlangs van de Vereenigde staten, om daar voet aan wal te krijgen, volharden de Coreanen (of het volk van Chosen) in hun afkeer van vreemdelingen. Niets maakt dit duidelijker dan de volgende mededeelingen, die wij aan de Japansche bladen ontleenen.

Een korrespondent van de *Nishin Shinjishi* schreef het volgende aan dat blad, hetwelk te Yedo wordt uitgegeven:

„Zoodra onze regeering weder goed gevestigd was (na de revolutie) werd een gezantschap naar Chosen gezonden, om de naleving van de oude traktaten te vragen, waarbij Corea zijne schatplichtigheid aan Japan erkent. In plaats van het aanzoek van ons gouvernement in te willigen, antwoordden de Coreanen met een beleedigend schrijven, zoo stootend voor ons volk dat wij dit niet mogen verduren. Dit gebeurde drie jaren geleden. Waarschijnlijk is het nu te laat om er over te spreken, maar

ik ben er sterk verontwaardigd over geweest en wil niet langer zwijgen. Alle vaderlanders zullen er huone eigene meening over hebben.”

Het antwoord van Corea aan de Japansche regeering luidde als volgt:

„Wij hebben uw brief ontvangen, dien zeer ernstig overwogen en met vroegere depêches vergeleken. Het is lang geleden, dat eenige aanraking tusschen onze beide landen bestaan heeft. Gij vraagt in uw schrijven opbrengst van schatting. Wij willen nagaan hoe het met die zaak gelegen is.

Taicô Sama deed, zonder uitgetart te zijn of daartoe eenige reden te hebben, een inval in Corea en gaf ons stukken te onderschrijven, waarbij wij toestemden in het betalen van schatting. In die dagen was Corea niet voorbereid tot den oorlog en was zelfs niet onderricht geworden omtrent de plannen van Japan. Maar thans staan de zaken geheel anders. De inval in Corea door Taicô was een misdrijf van Japan, dat nog niet gestraft is. Uw eisch is zoo onredelijk, dat gij veeleer het geld behoortet terug te betalen, dat Corea u zond, in plaats dat wij u nu nog schatting zouden opbrengen.

„In uw brief hebt gij herhaaldelijk te verstaan gegeven, dat gij de zeden en gewoonten der vreemdelingen hebt aangenomen. Wij kunnen u de verzekering geven, dat Japan is Japan en Corea is Corea; maar wij hebben onze eigene gewoonten. Eenige jaren geleden ontstond tusschen ons en een land, Frankrijk genaamd, geschil; dat land wordt onder de barbaren als zeer machtig en groot beschouwd, terwijl Corea klein is. Wij brachten de nederlaag toe aan dat groote land. Wij verzamelden al onze krijgers en ieder hunner was bereid om te sterven. Volgens het tusschen ons beide bestaande overoude traktaat van vriendschap zou de een, zoodra de ander door barbaren werd aangevallen, dezen te hulp komen. Om onze oprechtheid te toonen, schreven wij u dat wij alles voorbereid hadden

om u in zoodanig geval ter zijde te staan, toen de barbaren ons land naderden. Bij den aanval der Franschen op Corea zagen wij dag en nacht nit, dat gij met uwe krijgsmacht ons te hulp zoudt komen; maar toen wij geen steun vonden, schreven wij u over onzen nood, deelden u onzen toestand mede en vroegen onverwijld om hulp. Gij hebt ons die niet gezonden en zelfs geen antwoord op ons schrijven doen toekomen.

„Van dien dag was het traktaat van vriendschap tusschen ons verbroken. Wij beschouwen u niet langer als een vriend, maar als een vijand. De toon van uw jongste schrijven is zoó vriendschappelijk, dat wij het als verraderlijk aanmerken. Nadat wij eenmaal bevriend zijn geweest met Japan en met verraad vergolden werden, kunnen wij geen vrienden meer zijn. Gij hebt niet enkel het traktaat op de bovenbeschreven wijze verbroken, maar dit mede gedaan door inbreuk te maken op eene der voornaamste bepalingen, namelijk door de zeden en gewoonten der Westersche barbaren aan te nemen. Wij zijn onderricht dat gij uw leger op de wijze van de Franschen hebt georganiseerd; als gij geld noodig hebt, leent gij het in Engeland; als gij uw volk wilt belasten of rechten denkt te heffen, neemt gij voorschotten van Amerikanen. Maar gij hebt ons daarover nooit geraadpleegd, zooals in het oude traktaat bepaald is. Gij meent dat de Westersche barbaren groote natien uitmaken. Wij, Coreanen, hebben slechts een zeer klein land; maar toch hebben wij den moed u te schrijven, dat de Westersche barbaren beesten zijn. Wij zeggen u dat om u rechtstreeks te beleedigen, u en uwe bondgenooten, de barbaren. Wij wenschen dat gij u bij hen voegt en uwe groote schepen en uw leger hier brengt. Fusankai is het gedeelte van Corea, dat het naast aan Japan grenst. Om den aanval voor u en uwe vrienden zoo weinig kostbaar mogelijk te doen zijn, zullen wij Fusankai ontblooten en tot een slagveld inrichten.

„Het is geheel onmoedig in verdere correspondentie te treden, daar het onrecht hetwelk gij ons aangedaan hebt, zoo groot is, dat uwe verontschuldgingen niet zouden worden aangenomen. Het eenige wat overblijft, is een bloedige oorlog, die Japan al zijne krijgslieden zal kosten en dan zullen wij onze voorwaarden tot den vrede stellen. Dit is onze meening. Poogt niet ons nader te schrijven. Wij deelen u mede alles goed voor te bereiden, want Ja-

pan moet een inval doen in Corea of wij zullen tot u komen.

„*Kakurin.*”

De Japanners twifelen niet aan de echtheid van dit zonderlinge dokument.

Hoe ongerijmd de haat tegen den vreemdeling en de opgeblazenheid van een volkje ons moge toeschijnen, dat telkens vooropzet een klein land te bewonen en weinig macht te bezitten, er ligt toch iets in dat schrijven, dat ons daarmede verzoent, namelijk de liefde tot het vaderland, de gehechtheid aan traktaten van vriendschap en den eerbied voor voorvaderlijke gewoonten, al beschouwen wij die als vooroordeelen. In onze dagen behandelen andere groote natien traktaten en verbindtenissen als scheurpapier en stoffen tal van individuen op hunne minachting voor het gevoel van nationaliteit en liefde van het land, waarin men geboren is. Onder Nederlanders is dit niet zeldzaam.

Dat de Coreaan, die den vreemdeling niet kent, hem voorts blijft haten, laat zich verklaren. Maar onder de Chineezen van Europa (zooals men ons weleens noemt) zijn er die niet veel meer voorliefde voor vreemdelingen aan den dag leggen, vooral waar het de kolonien geldt. Het waren echter ten allen tijde vreemdelingen, die onze heerschappij in deze gewesten hebben helpen vestigen. Vreemdelingen hebben ons hier op elk gebied de grootste diensten bewezen. Toch zou men den vreemdeling zooveel mogelijk willen weren of zijn handel aan hoogere rechten onderwerpen. Dat ontspruit wellicht minder uit afkeer van vreemdelingen dan uit zucht tot het behoud van monopolien en onredelijke voorrechten voor onze landgenooten, het beste middel in onzen tijd evenwel om ons door anderen het bezit der kolonien te doen benijden en ons in botsingen te wikkelen. Dergelijke bekrompene politiek is thans onhoudbaar. Corea zal dat ook vroeg of laat ten zijnen koste ondervinden, al zegt het nu ronduit tot Japan: alle barbaren zijn beesten; kom met hen en wij zullen u verslaan. Wij, Nederlanders, die de waarde van pochhanserij van dien aard beseffen, moeten begrijpen dat de meest liberale tevens de verstandigste politiek is. De heer van Herwerden moge het *Dagblad* volschrijven tegen toelating van vreemde Europeanen in Indie. „barbaren” in zijn oog tegenover den inlander, zulke denkbeelden zijn te baroque om ze in ernst te wederleggen. Alleen in Corea vinden ze nog weêrklank.

POLITIE-STRAFREGLEMENTEN.

Onlangs zijn bij Staatsblad nos. 110 en 111 nieuwe algemeene politie-reglementen voor Europeaanen en inlanders vastgesteld, als een corollarium van de nieuwe wetboeken van strafrecht, waarvan dat voor inlanders bijna gelijktijdig met de politie-reglementen is afgekondigd. De nieuwe verordeningen, waardoor de verouderde bepalingen, eerst voor Batavia en Soerabaja in het leven geroepen en later meer algemeen op Java van toepassing verklaard, vervangen zijn, treden met 1 Januari a. s. in werking.

Hulde brengende aan den samensteller van deze verordeningen, die in vele opzichten als welgeslaagd mogen worden beschouwd, stuiten wij op eenige gebreken en leemten, waarop wij de aandacht vestigen, omdat het nog tijd is daarin te voorzien, vóórdat de politiereglementen in toepassing komen.

In de eerste plaats is in de redaktie van de beide reglementen één woord uitgelaten in art. 5 no. 1 van dat voor Europeaanen en art. 3 no. 1 van dat voor inlanders, waardoor men tot de zonderlingste konklusien komt.

De bepaling luidt:

„Met geldboete van 26—60 gulden worden gestraft: die ter oproeping of *verzameling* van personen, voor welk einde ook, uitnoodigingen doet, zonder daartoe vooraf schriftelijke vergunning van het plaatselijk bestuur te hebben bekomen.”

Ambtenaren in funktie en besturen van erkende vereenigingen zijn aan d. t. verbod niet onderworpen.

Bij herhaling binnen het jaar wordt de hoogste geldboete van f 100 of gevangenisstraf van ten langste 8 dagen op Europeaanen toegepast.

De boete kan voor inlanders worden vervangen door ten arbeid-stelling aan de publieke werken van 13—20 dagen en bij herhaling tot 30 dagen.

Voor elke verzameling van personen, tot welk einde ook, muziek- of danspartij, mag men derhalve na 1 Januari e. k. niemand uitnoodigen zonder vergunning van de politie en het zal van haar hoofd afhangen of men zich binnen's huis mag amuseeren. Letterlijk opgevat, moet men dit wel zoo uitleggen. De bepaling is imperatief.

Maar dat kan de bedoeling niet zijn, want waarom zou het bestuur van éene sociëteit of van éene vereeniging zonder verlof bals, muziekpartijen en vergaderingen mogen doen plaats

hebben en één persoon niet? De politie heeft niets te maken met vriendschappelijke bijeenkomsten op verjaardagen of de uitnoodiging om eene soirée littéraire of tooneelvertooning binnen's huis te komen bijwonen.

Naar onze meening moest dus gelezen worden:

„Die ter oproeping of openbare verzameling van personen enz.”

De samensteller van de reglementen heeft dit blijkbaar op het oog gehad en indien de memoriën van toelichting openbaar gemaakt worden, hetgeen zeer wenschelijk is, dan zal dit wellicht duidelijk blijken.

Eene andere leemte is, dat nergens, naar wij meenen, is bepaald, dat getuigen strafbaar zijn als zij niet voldoen aan de oproeping van den politierechter. Wel is voorzien in hulp- en dienstweigering bij nood. Dan wordt de nalatige of weigerachtige verplicht „hulp, dienst en bijstand” te verleenen. Maar dat sluit niet in de verplichting tot het afleggen van getuigenis in politiezaken.

In deze leemte moet noodzakelijk voorzien worden. Reeds nu worden politie- en landraadszaken dikwijls op uiterst ligtvaardige wijze berecht. Uit gemakzucht laat men het oproepen van getuigen na en dan ontbreekt dikwijls alle bewijs. Er zijn voorbeelden dat een bediende zijn gollok tegen zijn meester trok en zijn leven bedreigde. De man werd opgevat, maar keerde den volgende dag bij zijn heer terug, met een politiedienaar, die de boodschap kwam brengen: dat de bediende wegens gebrek aan bewijs in vrijheid was gesteld. Geen enkele getuige was nogtans opgeroepen of gehoord.

Gemakzucht zal zich van de niet-opkomst van getuigen prevaleeren om de zaken zoo kort mogelijk af te doen. Maar bovendien zal het politierecht niets beteekenen, zoodra het een ieder, Europeaan en inlander, vrijstaat al of niet als getuige op te komen. In landen, waar meer besef van het belang der publieke zaak bestaat, worden getuigen verplicht op te komen. Hier is zeer zeker éene strafbepaling noodig om de nakoming van dien plicht te verzekeren, want dat de inlander gaarne getuigenis komt afleggen, zal zeer zeker niemand beweren.

Eene derde opmerking is, dat bij het politiereglement voor inlanders zaken zijn geregeld, die tot de bevoegdheid van het regentschapsgerecht behooren.

Art. 82 no. 2 van het Reglement op de Rechterlijke Organisatie draagt aan de regentschapsgerichten onder meer op kennis te nemen

over alle klachten omtrent verwonding van vee, het laten losloopen van vee of honden, wanneer daardoor schade veroorzaakt is, enz.

De overtreding wordt gestraft met eene geldboete van hoogstens *f* 10 of tot 6 dagen gevangenisstraf

Mishandeling van dieren, dus zelfs zonder verwonding, zal de Europeesche politierechter evenwel straffen met eene geldboete van *f* 15, dat is zwaarder. Het laten losloopen van kwaadaardige honden of wilde dieren zal hij straffen met eene boete van *f* 16 tot *f* 25 of gevangenisstraf dan wel dwangarbeid. Nu zal wel alleen dan blijken, dat een hond „kwaadaardig” is, wanneer hij schade aanricht en dan is het regentschapsgerecht kompetent om de zaak met *f* 10 boete af te doen.

Men ziet uit deze voorbeelden, dat twee rechters dezelfde politie-overtredingen zullen kunnen straffen. Het gevolg daarvan moet zijn, dat daar, waar een Europeesche politierechter is, de straf voor dezelfde overtreding zwaarder zal zijn. Maar bovendien kunnen botsingen ontstaan, want het regentschapsgerecht is ten volle bevoegd te beweren, dat de zaak tot zijne kompetentie behoort. Zal men tot een regent, die met de wet in de hand, ten behoeve van een bloedverwant of vriend opkomt, zeggen: wij hebben de bij koninklijk besluit vastgestelde rechterlijke organisatie door eene verordening van den Gouverneur-Generaal ter zijde gesteld? Gaat dit aan?

Men zal aanvoeren dat feitelijk op Java de politierol reeds sedert lang ingrijpt in de bevoegdheid van de regentschapsgerechten en dat het niet wenschelijk is de bevoegdheid van deze laatsten uit te breiden. Wij beamen dat. Maar zoolang de wet bestaat, behoort ze geëerbiedigd te worden. Het heeft te lang geduurd, dat men in Indie stilzwijgend de wet ter zijde schoof en de zaken naar goedvinden plooidde of schipperde. Van daar dat het zoo weinig baat in menig geval de beste voorschriften te geven en de zaken diens ondanks naar de zinnelijkheid der machthebbers werden geregeld, naar mate dezen verkozen de wet of de voorschriften van de regering al dan niet op te volgen.

Wilde men de bevoegdheid, aan de regentschapsgerechten toegekend, niet bij een te provoceren koninklijk besluit intrekken — en dit behoorde te geschieden om den Europeeschen politierechter in de door ons aangegevene gevallen als de eenig kompetente rechter te doen optreden, — dan had men eene wijziging in het leven moeten roepen, waardoor de straffen tegen sommige over-

tredingen bedreigd bij art. 82 No. 2 R. O. verhoogd en gelijk werden aan hetgeen in het politiereglement voor inlanders is voorgeschreven. Het is toch eene vrij onverschillige zaak welke rechter de straf uitsprekt, hoezeer wij er ver de voorkeur aan geven, dat de Europeesche politierechter van de overtreding kennis neemt, ook omdat dan meer zekerheid bestaat dat de opgelegde straf zal worden toegepast. De inning van boeten door het regentschapsgerecht wordt immers niet behoorlijk gecontroleerd.

Deze leemten en gebreken ontstieren de politie-strafreglementen en het is hoogst wenschelijk dat alsnog de noodige aanvulling plaats hebbe, want anders zullen bij de toepassing groote moeielijkheden ontstaan.

v. L.

STEENKOLEN.

Een groot vraagstuk is op overtuigende wijze ten gunste van Sumatra opgelost. Volgens het verslag der proefnemingen op een van Z. M.'s oorlogsbodems genomen, voorkomende in de *Javasche Courant* van 20 dez. no. 67, verdienen de Ombilienkolen de voorkeur boven de zoo gunstig bekende New-Castle-kolen.

In dat Verslag der proeven van Ombilien en Engelsche steenkolen, genomen aan boord van Zr. Ms. stoomschip *Maas en Vaal*, in de maand Mei 1872, leest men o. a.:

Ter voldoening aan het besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indie, in dato 19 Augustus 1871, no. 24, werden uit elk der vier voornamen lagen van het Ombilien kolenveld (Sumatra's Westkust) 20 tonnen steenkolen ontgonnen en tevens werd een begin gemaakt met het vervoer dier 80 ton kolen naar Poeloe-Pisang nabij Padang.

De vier voornamen lagen van het Ombilien kolenveld zijn genaamd: Soengei-Doerian, Oe'oe-ajer, Pisang Nannas en Banti.

Door den Vice-Admiraal, Adjutant des Konings in buitengewone dienst, commandant Zr. Ms. Zee-macht in O.-I., werd bepaald, dat de beproeving van bovengenoemde vier soorten van Ombilien kolen zoude plaats hebben aan boord der ter Westkust van Sumatra gestationeerde oorlogsbodems en wel, zoo mogelijk in tegenwoordigheid van den eerst-aanwezend mijn-ingenieur op Sumatra en dat daarna soortgelijke proeven moesten genomen worden met goede Engelsche (New-Castle) steenkolen, ten einde de uit te brengen verslagen onderling te kunnen vergelijken.

Daar echter, ten gevolge eener aardstoring een gedeelte van den grooten transportweg tusschen Padang en Padang-Pandjang onbruikbaar is geworden en daardoor ook het vervoer der Ombilien steenkolen tijdelijk gestaakt is, heeft de ondergeteekende gemaakd de uitvoering van bovengenoemd besluit in zoo verre te wijzigen, dat reeds nu een aanvang werd gemaakt met de beproeving der aanwezige Soengei-Doerian, Oe'oe-ajer en New-Castle steenkolen; terwijl reeds voorstellen zijn gedaan of zullen worden, om na de beproeving (waarschijnlijk in Juli a. s.) van de twee andere soorten van Ombilien kolen ook nog dergelijke proef te doen nemen met Cardiff, Labocan, Bornao en Australische steenkolen.

Uit de proeven is gebleken, dat bij een nagenoeg gelijk verbruik de Ombilien-steenkolen minder asch, geen cinfels, minder rook en minder vuil geven als de New-Castle kolen. Vlampijpen en vuren zijn met veel minder arbeid behoon te houden en, wat voor schepen die voorzien zijn van tubulaire ketels, met vlampijpen achter en niet boven die vuren, vooral een zeer groot voordeel is: bij de Soengei-Doerian kolen kwam de vlam nimmer en bij de Oeloe-ajer zelden uit de schoorsteen, terwijl dat bij de New-Castle kolen zeer dikwijls plaats had.

Het behoeft geen betoog dat die vlam, tengevolge waarvan vuurdeuren moeten worden opengeset enz., op den duur een grooter kolenverbruik veroorzaakt.

Als resultaat der drie proeven geloof ik te mogen aannemen, dat de Ombilien-kolen uit de Soengei-Doerian en uit de Oeloe-ajer vlagel zijn gelijk te stellen met, en in hun meeste hoedanigheden de voorkeur verdienen boven de Engelsche (New-Castle) kolen.

Wij noemen die uitkomst der proeven schitterend. Eene nieuwe toekomst opent zich daarvoor voor Sumatra. De Engelschen zeggen zeer terecht, dat de zwarte diamant hooger waarde heeft dan goud of edelsteenen, want hij is het brood der nijverheid en van de meest algemeen toegepaste beweegkracht van onze dagen. De stoomvaart neemt bovenal eene reusachtige uitbreiding, nu het Suez-kanaal tot stand gebracht is. De tijd nadert met rassche schreden, dat de stoomvaart de zeilvaart zal verdringen.

Labuan en Australië zijn tot dusver de grootste kolendepôts in het Oosten, hoezeer Borneo, Sumatra en Java dien schat in hun schoot bevatten. Tegenwoordig wordt de behoefte aan steenkolen zoo algemeen erkend, dat ook in Japan en China daarnaar gezocht wordt. In Europa en Amerika breidt het verbruik voor de nijverheid en de scheepvaart zich toch steeds zoozeer uit, dat de geleerden reeds menigmaal becijferingen hebben gemaakt om de vreesachtigen gerust te stellen, die over uitputting van de bekende mijnen spraken of althans beducht waren dat zij niet in de behoefte zouden kunnen voorzien. En in den laatsten tijd is de prijs, door de verhooging der werkloonen, belangrijk gestegen. Het is nu in elk geval een zeer groot voordeel kolen in eigen boezem te bezitten, want voor vele belangen is de prijs van het artikel eene kwestie van overgroot gewicht.

Ook ten aanzien van de ontginning van kolennijnen doet zich het vraagstuk omtrent exploitatie door den Staat of door partikulieren voor.

Het is volkomen onjuist te beweren, dat als de Staat de zaak op Sumatra opneemt, men terstond het Ombilieveld in ontginning kan brengen. Het is niet genoeg steenkolen te hebben; men moet ze ook op goedkoope wijze naar de eene of andere havenplaats kunnen voeren. En

nu bewijst te meer het verslag van den kommandant van de *Maus en Waal*, den tuit t/z. 1e kl. Spanjaard, dat de toestand van de wegen op Sumatra dringend aanleg van een spoorweg vordert. In de maanden October en November, schrijft hij, heeft men in zakken van $\frac{1}{2}$ pikol de kolen van de laag *Soengei-Doerian* naar Poeloe-Pisang, bij Padang, gebracht, en in November en December is dit op gelijke wijze met de kolen uit de laag Oeloe-Ajer geschied. Ook kolen uit twee andere lagen waren bestemd om er proeven mede te nemen. Zoo waren dan 20 ton uit elke laag gereed, in 't geheel 80 ton. Maar behalve dat *twee maanden* bij den toestand der wegen op Sumatra noodig schijnen geweest te zijn om 40 ton, van *twee* der lagen afkomstig, af te voeren, maakte eene aardstorting den weg tusschen Padang en Padang-Pandjang onbruikbaar en moest het vervoer van de kolen verder tijdelijk worden gestaakt. Van daar dat men nu slechts proeven met 20 ton uit elke van twee lagen kon doen, terwijl de overige 40 ton nog hog en droog aan de mijnen liggen.

Het is dus een woord en meer niets te beweren, dat de Indische Regeering, had zij de handen geheel vrij, de mijnen „terstond” kon laten ontginnen en het Oosten van kolen voorzien eer Australië eene steenkolenvloot in het leven kan roepen. Kolen in het gebergte te graven, baat weinig zonder goede afvoermiddelen. De prijs van de steenkolen moet beslissen of dezen verkoopbaar zijn. Een spoorweg moet eerst aangelegd worden om het vervoer goedkoop en zeker te doen zijn, hetzij door eene partikuliere onderneming hetzij door den Staat.

Het aanwezen van uitstekende steenkolen is daarenboven een ontzachtelijk voordeel voor de exploitatie van spoorwegen op Sumatra. Maar men richt niets uit zonder eene spoorbaan. De exploitatie der Ombilien-kolen op groote schaal is ondergeschikt aan den aanleg van een spoorweg.

Heeft bovendien de gouvernementele kracht op Borneo zooveel gedaan om de uitgestrekte steenkolenbeddingen aldaar te ontginnen, zoodat de stoomvaart en de nijverheid van daar in hunne behoeften hebben kunnen voorzien? Het tegendeel is waar. Even als in zoovele andere opzichten is de Staat daar te kort geschoten. Ware de ongelukkige Banjermasinsche opstand niet tusschen beide gekomen, dan zou de partikuliere nijverheid waarschijnlijk reeds sedert lang ten opzichte van steenkolen op Borneo de rol vervullen, die zij op Billiton tegenover Banka speelt.

Op Java heeft de Regeering niets gedaan. Hier zijn evenwel ook steenkolen aanwezig. De heer Cores de Vries vroeg vele jaren geleden reeds concessie om kolen aan de Wijnkoopsbaai te ontginnen. Het gouvernement belette dit en opverde bezwaren van politieken en krijgskundigen aard. Het is daarmee gegaan als met de aanvraag van wijlen P. baron Melvill van Carubée, in 1846, om de goudmijnen van Gorontalo te mogen ontginnen. Men heeft niet gewild. Wie later — en dit is ook nog zeer onlangs en naar wij meenen met goed gevolg geschied — op Java onderzoekingen naar steenkolen deed, moet dat als 't ware steelswijze verrichten, want er zijn zelfs geene regelen voor de ontginning door partikulieren vastgesteld.

Op het gebied van de ontginning van mineralen in dezen Archipel is de gouvernementeele kracht nog meer dan elders gebleken weinig vermogend, in plaats van alvermogend te zijn. Zij die den Staat derhalve niet alleen als kruidenier, maar ook als handelaar in kolen willen doen optreden, moeten bewijzen dat die ondervinding van het voorledene niet meer geldt. De Staat heeft in Indie eene reuzentaak in eigen kring te vervullen. Laadt men hem alles op de schouders, dan wordt niets goed gedaan. De partikuliere industrie moet daarom te hulp komen. Men late haar aanleg van een spoorweg en ontginning van het Ombilien-kolenveld over. Baant de Regeering door proefnemingen en onderzoekingen den weg, dan heeft zij reeds genoeg te doen.

Intusschen mogen geldschietters er op bedacht zijn, dat het voorbeeld van de N. I. Spoorwegmaatschappij in vele opzichten niet gevolgd worde, want het beleid van die onderneming is alles behalve een goed voorbeeld. Richt men het bestuur beter in, dan zal blijken dat de partikuliere nijverheid hier, ook in zake van spoorwegen, beter in alle belangen voorziet en zal zij, even als bij de exploitatie van de tinmijnen op Billiton, schitterende resultaten verkrijgen, waaraan de Staat zich zal kunnen spiegelen. Het korte tijdverlies, vereischt om over eene concessie te onderhandelen, wordt dan in alle opzichten en in dubbele mate vergoed. v. L.

DE HAVEN VAN BATAVIA.

Met belangstelling hebben wij steeds gevolgd hetgeen over den aanleg van eene betere haven alhier, voldoende aan de eischen des tijds, werd geschreven. Gretig sloegen we dan ook het jongst

aangebrachte nummer van het *Tijdschrift voor Nederlandsch-Indie* op, waarin het opstel voorkomt, getiteld: „De te maken haven voor Batavia,” — dat wij in ons vorig nummer hebben medegedeeld.

De schrijver is niet tevreden over de houding van de Indische Regeering, van de Kamer van Koophandel, van den heer Maarschalk en van de Indische pers. Het plan, dat voorgestaan wordt om een bassin ten oosten van het bestaande havenkanaal te verkrijgen, wordt door den schrijver onvoorwaardelijk afgekeurd. Het zou „achterstaan bij dat van den heer (van) Raders, zelfs eenigszins als ontwerp bij dat van Kraaijenbrink.” Het beste en eenig uitvoerbare plan is dat „van de Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij.” Geen ander, zegt men, kan in aanmerking komen. Vele deskundigen achten het plan van de K. v. K. juist het minst goede.

De schrijver drukt zijne bevreemding uit, dat de plannen niet door de Indische pers zijn besproken. Hij vraagt, of men dan eenparig van oordeel is, dat het plan van de K. v. K. het eenig goede is? Hij schrijft het stilzwijgen over het door hem aangeprezen denkbeeld toe aan onbekendheid daarvan in Indie.

De schrijver vergist zich. Het denkbeeld om een dam tusschen Onrust, Kuiper en den vasten wal te leggen, is reeds sedert jaren aangegeven. Verschillende andere plannen zijn mede in het laatste jaar besproken. Het is niet onbekendheid met de zaak, die de Indische pers heeft doen zwijgen over het plan, dat men nu noemt dat van de N. I. Spoorwegmaatschappij. Er bestaan andere redenen, die er toe geleid hebben dat voorstel als niet geschied te beschouwen.

De Regeering heeft omtrent het ontwerpen van een *avant-projet* voor de haven van Batavia den goeden weg gekozen. Zij heeft zich niet bepaald tot de officieele wetenschap, maar de Kamer van Koophandel geraadpleegd, die de vrijheid had en daarvan gebruik gemaakt heeft, om zich maamen te assumeeren, die zij als bevoegde beoordeelaars beschouwde. Uit hunne samenwerking heeft het plan om de haven beoosten het bestaande havenkanaal uit te bouwen zijn ontstaan te danken, niet aan een vooraf vastgesteld denkbeeld, waarover men alleen advies had uit te brengen. Dit had de schrijver kunnen weten door het weinige, dat over de zaak gepubliceerd is. Wat ons evenwel in dezen zeer verkeerd voorkomt is, dat men ten aanzien van eene zoo allergewichtigste zaak niet veel meer openbaarheid aan de handelingen van de K. v. K. heeft gegeven. Dan zou het

publiek immers met volledige kennis van zaken alle motieven kunnen beoordeelen, die ten gunste van het vastgestelde plan of tegen andere projekten pleiten. Het feit, dat men den heer Maarschalk heeft verzocht het aangenomen plan nader uit te werken, bewijst, dat de K. v. K. de vrije keuze tusschen de geopperde denkbeelden had.

Een der grieven van den schrijver in het *Tijdschrift* is, dat men de drooge dokken en reparatiewerven op de eilanden Middelburg en Amsterdam moet aanleggen, „een dwaas denkbeeld,” zegt hij, want anders hadden „de werven moeten komen op of bij het zoo ongezonde strand.”

Het mag nu verbazing wekken, dat een deskundige, die het plan van de N. I. S. M. noemt het eenig goede, met één kapitaal bezwaar volstrekt niet schijnt bekend te zijn en desniettemin bovenstaande woorden nederschrijft.

Hoe het strand is te ongezond en men roemt als voortreffelijk het voorstel om de scheepvaartbeweging bij Onrust te koncentreeren, „tusschen Onrust en Kuiper” een bassin te maken voor repareerende schepen, en door ophooging van de reven ruimte voor werven, kolenmagazijnen, enz. te verkrijgen! Is ongezonder plek denkbaar dan Onrust? Men spreke daarover met onze marine-officieren en met onze zeelieden; hun oordeel zal bijna zonder uitzondering van dien aard zijn, dat men alleen daarom van het plan der N. I. S. M. zal afzien.

Intusschen moet nog bewezen worden, dat men in het plan van de K. v. K. geene ruimte zal vinden om het noodige elders dan op het strand of buiten de rée aan te leggen.

Maar er is meer. De schrijver schat de afstand tusschen Onrust en Batavia veel te gering. Ja, men zal in het plan van de K. v. K. eene spoorbaan van 5 kilometers noodig hebben. Het plan om Onrust met den wal te verbinden, eischt intusschen 25 kilometers spoorweg. En nu zegge men niet: de handel heeft alleen met de goederen aan den Boom te doen. Men vergeet den scheepsagent. Men ziet voorbij dat men een dubbel personeel van Boomklerken noodig zal hebben, als het havenhoofd op zulk een afstand gelegen is. Maar wat overweegt, is, dat de spoorweg van 25 kilometers door eene zeer moerassige streek zou moeten gelegd worden en dus uiterst kostbaar zou zijn. Dat moet de maatschappij dan vinden door hooge tarieven voor passagiers en goederen, daargelaten nog dat het vervoer over 25 kilometers reeds een geheel anderen last op den handel zal leggen

dan van 5 kilometers. Als de regeering daarenboven nog kaaigeld vordert, wordt de druk ondragelijk. Het bestuur van de N. I. S. M. heeft bovendien niet getoond, dat zij goedkoop weet te werken of dat zij het economische beginsel begrijpt, dat lage tarieven het vervoer lokken. Het tegendeel is in beide opzichten waar.

Indien er geene andere bezwaren bestonden, dan zouden de twee door ons aangegevene redenen voldoende zijn om de Indische pers te rechtvaardigen, dat zij niet heeft willen weten van het plan van de N. I. S. M.

De schrijver in het *Tijdschrift* heeft evenwel eene phrase op het papier gebracht, die tevens een sleutel kan geven van het doodzwijgen van het plan der N. I. S. M. door de Indische pers.

Wij lezen: „Het ontwerp van de N. I. S. M. schijnt niet in Indie bekend te zijn. Immers, ware dit wel het geval, dan zou haar gemachtigde aldaar, de heer Maarschalk, niet de ontwerper kunnen zijn van een ander plan voor de K. v. K. Van de loyaliteit van den heer M. is het toch niet aan te nemen, dat hij te gelijker tijd twee heeren zou dienen.”

„Twee heeren dienen”, — wat beteekent dat? In welke verhouding staat de heer Maarschalk tot het Bataviasche plan? De K. v. K. riep hem met anderen om de Regeering voor te lichten omtrent het best uitvoerbare plan eener haven voor Batavia. De keuze geschied zijnde, werkte de heer Maarschalk, op verzoek van de Kamer, een *avant-projet* uit. Hij heeft derhalve behandeld als lid eener kommissie, die in het publiek belang werkzaam is en niet als dienaar van de K. v. K. Maar wat de schrijver in het *Tijdschrift* zegt, komt daarop neder, dat, ware de gemachtigde in Indie van de N. I. S. M. bekend geweest met haar plan, hij verplicht zou zijn geweest het te verdedigen. Dit doet van zelf de vraag rijzen: geldt het hier een groot algemeen belang of dat van de N. I. S. M.? In het laatste geval moest de heer Maarschalk de hem opgedragen wordende belangen natuurlijkerwijze voor „zijn heer” voorstaan, indien deze de gelegenheid schoon zag om wellicht iets te verdienen. Alleen in deze reeks van denkbeelden past toch het begrip, dat het niet loyaal zou zijn van eenig lid der kommissie, welke hier werkzaam is geweest en nog is, om eenig havenplan al dan niet aan te prijzen. Als immers de N. I. S. M. bloot een eigen plan heeft gemaakt ter wille van de publieke zaak en daaruit geen direkt voordeel tracht te behalen, dan was de heer Maarschalk zeer

zeker, als deskundige, geheel vrij in de beoordeeling van alle mogelijke plannen. Maar als de maatschappij een goeden slag hoopte te slaan, hetzij door eene koncessie of op andere wijze, ja, dan begrijpen wij dat er strijd kon ontstaan tusschen „twee heeren”, het publiek belang en dat van de Nederlandsch Indische Spoorwegmaatschappij.

Hier was bekend dat het bewuste plan bestond. Men meende te mogen onderstellen, dat de Maatschappij het zou willen uitvoeren. Maar wat wij van die Maatschappij gezien hebben, heeft ons oververzadigd omtrent haar beleid van zaken. Bovendien moet dergelijk groot werk, waaraan geene landaanwinning of iets dergelijks verbonden is, met geld van den Staat worden uitgevoerd, en daarmee willen wij de N. I. S. M. zeer zeker niet zien omspringen. Wilden partikulieren zulk een plan met eigene middelen verwezenlijken — en 't zal hun wel niet in 't hoofd komen, — dan zou men later haven- en kaaielden moeten vorderen, die, met de vrachtprijzen over een in aanleg kostbare spoorbaan van 25 kilometers, Batavia's handel te gronde zouden richten.

Toen hij het moederland verliet, sprak een hooggeacht vriend tot den redakteur van dit blad: gij gaat naar Java in een tijd, waarin hervormingen en groote werken niet kunnen uitblijven; weest steeds een vriend van de partikuliere industrie; maar wacht u voor hen, die van elke groote zaak in Indie *hunne* partikuliere industrie willen maken. Wie dat tot ons zei, zal het zich wellicht herinneren en onze houding begrijpen.

v. L.

GOVERNEMENTS-BESLUITEN, BENOEMINGEN, ENZ.

IN NAAM DES KONINGS!

DE GOVERNEUR-GENERAAL VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Den Raad van *Nederlandsch-Indië* gehoord:

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, Salut!
doet te weten:

Dat Hij, het wenschelijk achtende, artikel 38 van het reglement op de verplichtingen der administrateurs en op het beheer der tiinjinen te Bantoe (Staatsblad 1832, no. 45), zooals het gewijzigd is bij de ordonnantie van den 7den Mei 1872 (Staatsblad no. 86), in den hieronder aangezeven zin aan te vullen;

Lettede op de artikelen 20, 29, 31 en 33 van het reglement op het beleid der Regering van Nederlandsch-Indië;

Heeft goedgevonden en verstaan:

Aan bovenbedoeld gewijzigd artikel 38 toe te voegen de volgende slot-zinnen:

„De verstreking van rijst kan ook geschieden op krediet, tot en den eersten smeltijd, mits onder voldoende borgstelling ten gesoenge van de betrokken administrateurs der tiinjinen.”

En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, zal deze in het staatsblad van Nederlandsch-Indië geplaatst en, voor zoveel noodig, in de Inlandsche en Chinesche talen aangeplakt worden.

Gelaat en beveelt voorts, dat alle hooge en lage kollegiën en ambtenaren, officieren en justiciëren, ieder voor zoverveel hem aangaat, aan de strijpe naleving dezer de hand zullen houden, zonder oogluiking of aanzien des persoons.

Gedaan te Buitenzorg, den 16den Augustus 1872.

LOUDON.

De Algemeene Sekretaris,
VAN HARENCAERSPEL.

(Staatsblad no. 144.)

EXTRAKT uit het Register der Besluiten van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië.

BUITENZORG, den 15den Augustus 1872, (No. 16.)

(Staatsblad no. 143.)

Gelezen, enz.;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelyk: *Enz.*

Ten tweede: Onder nadere goedkeuring des Konings, machtiging te verleenen, om tegen intrekking van het volgend personeel voor de dienst der entrepot-loksten te Samarang, toegestaan, bestaande uit:

een mandoer op	f 128 's jaars.
twee koelies	„ 128 „
een mandoer „	„ 144 „
twee oppassers „	„ 192 „
twee koelies „	„ 120 „

te samen / 712 's jaars.

hopen het thans bij de begroting ten dienste der tol-administratie en der controle en recherche aldaar toegestaan personeel al dadelijk in dienst te stellen en toe te staan:

A. bij het kantoor van den ontvanger der in- en uitvoerregten:

1o. voor de werkzaamheden bij het kantoor van den ontvanger:

een tweeden kommissie op	f 2400 's jaars;
klerkenloonen	„ 2400 „

2o. voor de dienst der entrepôts:

een administrateur-boekhouder op	„ 2400 „
klerkenloonen	„ 900 „

vier inlandsche mandours op	f 240 „
„ 's jaars ieder	„ 960 „

vier inlandsche oppassers op	f 144 „
„ 's jaars ieder	„ 576 „

acht inlandsche koelies op	f 120 „
„ 's jaars ieder	„ 960 „

B. bij de controle en recherche:

een kommissie-visitateur op	„ 2400 „
---------------------------------------	----------

drie onderkommissiën 1e klasse op	f 1800 's jaars ieder, of	„ 5400 „
---	-------------------------------------	----------

een inlandsche boomwachter op	„ 600 „
---	---------

vijf inlandsche tolbedienden of	„ 900 „
---	---------

„ oppassers op / 180 's jaars ieder, of	„ 900 „
---	---------

te samen / 19896 „

alsoo meer 's jaars / 19184 „

(negentien duizend een honderd vier-en-tachtig gulden).

Ten derde: Te bepalen, dat de administrateur-boekhouder bij het entrepot te Samarang is rekenplichtig aan de Algemeene Rekenkamer en gehouden tot het stellen van een borgtocht van / 1000 (een duizend gulden), zoodmede dat in verband met deze regeling de ontvanger der in- en uitvoerregten aldaar van dit gedeelte zijner rekenplichtigheid wordt ontheven.

Ten vierde: *Enz.*

Afschrift, enz.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal

van *Nederlandsch-Indië*:

De Algemeene Sekretaris,

VAN HARENCAERSPEL.

Civiel Departement.

Ontslagen:

Uit 's lands dienst, de gewezen tweede kommissie op het bureau van den algemeenen ontvanger bij 's lands kas te Batavia M. A. Steenhard.

Benoemd:

- Tot substituit-officier van justitie bij den raad van justitie te Soerabaja, de eerste substituit-griffier bij het hoog-gerechts-hof van Nederlandsch-Indië mr. G. H. Lowe.
- Tot lid van den raad van justitie te Soerabaja, de benoemde substituit-officier van justitie bij den raad van justitie te Samarang mr. J. C. Malock Houwer.
- Tot substituit-officier van justitie bij den raad van justitie te Samarang, de benoemde substituit-officier van justitie bij den raad van justitie te Padang mr. J. D. Rasch.
- Tot substituit-officier van justitie bij den raad van justitie te Padang, de griffier bij den omgaauden register in de vierde afdeling mr. C. Rasch.
- Tot eersten kommissie bij het departement van justitie, de derde substituit-griffier bij het hoog-gerechts-hof van Nederlandsch-Indië mr. C. Baron van Voest tot Voorst.
- Tot lid der wees- en boedelkamer te Banda A. J. Ziegeler, kommissie bij de pakhuis-administratie aldaar.
- Tot schout voor de politie te Weltevreden (Batavia), de onderschout voor de politie aan de Diestpoort J. L. Bolderman.

Bij het Binnenlandsch Bestuur.

- Tot controleurs der derde klasse:
- in de assistent-residentie Benkoelen J. van Oldenborgh, thans dien rang bekleedende in de residentie Wester-afdeeling van Borneo.
 - in de residentie Wester-afdeeling van Borneo, de ambtenaar ter beschikking in de residentie Zuider- en Ooster-afdeeling van Borneo E. A. Tajlar Weber.
 - in de residentie Lampongsche distrikten, de ambtenaar ter beschikking in de residentie Palembang P. J. Avis.
- Tot ambtenaar ter beschikking:
- in de residentie Palembang, de ambtenaar voor de burgerlijke dienst in Nederlandsch-Indië P. H. Kense, thans tijdelijk werkzaam bij het departement van onderwijs, eeredienst en nijverheid.
 - in de residentie Zuider- en Ooster-afdeeling van Borneo, de ambtenaar voor de burgerlijke dienst in Nederlandsch-Indië P. Rolmer, thans tijdelijk werkzaam bij het departement van binnenlandsch bestuur.

Bij het Departement van Financien.

Ontslagen:

- Op verzoek, eervol, uit zijne betrekking, wegens ziekte, de eerste kommissie C. F. Rijkschroeff.
- Op verzoek, eervol, uit 's lands dienst, met behoud van recht op pensioen, de hoofdkommissie J. J. Groenewald en de tweede kommissie C. J. de Booser.

Benoemd:

- Tot hoofdkommissie, de eerste kommissie J. W. Dersjant.
- Tot eerste kommissie, de tweede kommissie W. van der Pijl en G. H. Pannekoek, laatstelijk tweede kommissie ter algemeene sekretarie, onlangs van verlof uit Europa teruggekeerd.
- Tot tweede kommissie, de derde kommissie F. H. Rademacher en de ambtenaar voor de burgerlijke dienst in Nederlandsch-Indië J. Peelen, thans voorloopig bij dat departement werkzaam.
- Tot derden kommissie, de klerk Th. Friedrichs.

Goedgekeurd:

dat door den Assistent-Resident van Billiton

Is belast:

Met de waarneming der betrekking van rooimeester aldaar, de opzichter der derde klasse bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken W. A. Lamping.

Door den Directeur van Binnenlandsch Bestuur

Zijn overgeplaatst:

De opzieners der eerste klasse T. T. H. van der Heijde, uit

de residentie Rembang naar de residentie Probolinggo, en de opzieners der derde klasse M. A. van Kervel, uit de residentie Probolinggo naar de residentie Rembang.

Departement van Oorlog

Verleend:

Een tweejarig verlof naar Nederland, aan den eersten luitenant der infanterie L. A. Th. Nil.

Ontslagen:

- Op verzoek, eervol, uit Zr. Ma. militaire dienst, wegens volbragten diensttijd, met behoud van recht op pensioen, de eerste luitenant der infanterie C. C. van den Vrijhoef.
- Op verzoek, eervol, uit Zr. Ma. militaire dienst, wegens volbragten diensttijd, met behoud van recht op pensioen, de officier van gezondheid der tweede klasse G. J. Filet.
- Op verzoek, eervol, uit 's lands dienst, met behoud van recht op pensioen, de hospitaalmeester bij het garnizoens-hospitaal te Padang [militair ambtenaar der tweede klasse] E. M. Coeler:

Bij het wapen der Gemie.

Beverdord:

- Tot luitenant-kolonel, de majoor K. L. Pfeiffer.
- Tot majoor, de kapitein J. P. van der Eb.
- Tot kapitein, de eerste luitenant W. P. H. van Oorschot.

Door den Kommandant van het Leger en Chef van het Departement van Oorlog in Nederlandsch-Indië zijn:

Overgeplaatst:

Geneeskundige dienst.

- Bij het groot-militair-hospitaal te Samarang, de officier van gezondheid der tweede klasse W. J. Onsterhoff, van de geneeskundige dienst van Sumatra's Westkust en onderhoorigheden.
- Bij het garnizoen te Soerakarta, de officier van gezondheid der tweede klasse A. J. H. van der Mijl Dekker, van het groot militair-hospitaal te Weltevreden.
- Bij de geneeskundige dienst van Sumatra's Westkust en onderhoorigheden, de officier van gezondheid der tweede klasse J. W. T. E. Sakken, van het garnizoen te Soerakarta.

Infanterie.

- Bij het derde bataillon, de eerste luitenant K. A. Berg, van het 4de bataillon.
- Bij het vierde bataillon, de tweede luitenant B. A. van Geldorp, van het derde bataillon.
- Bij het achtste bataillon, de majoor H. J. van Lith, van het dertiende bataillon.
- Bij het zeventiende bataillon, de kapitein A. C. H. Abu en de tweede luitenant L. T. A. Winckel, respectievelijk van het garnizoens-bataillon van Palembang en Benkoelen, en de garnizoens-kompagnie van Cheribon.
- Bij het garnizoens-bataillon van Palembang en Benkoelen, de kapitein A. M. van der Meer;
- Bij de garnizoens-kompagnie van Cheribon, de tweede luitenant H. G. Balfour van Burleigh; beiden van het tiende bataillon.

Departement der Marine.

Tijdelijk godetacheerd:

- Bij het marine-établissement op Oerust, ten einde de betrekking van directeur van dat établissement te vervullen, de luitenant-ter-zee der eerste klasse bij de Koninklijke Nederlandsche marine J. M. Broers.

(Javaasche Courant 20 Aug. 1872.)

EXTRAKT uit het Register der besluiten van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië.

BUITENZORG, den 20sten Augustus 1872, (No. 1.)

Gelet, enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Kerstelijk: Te bepalen, dat het examen, bedoeld bij art. 4 van het Koninklijk besluit van 10 September 1864, no. 47 (la-

disch staatsblad no. 194.) in dit jaar zal plaats hebben ten overstaan van eene commissie, bestaande uit negentien leden.

Ten tweede: Enz.

Ten derde: De groote zaal op het paleis te Weltevreden aan te wijzen als de plaats, waar het bij art. 1 bedoeld examen, des Vrijdags uitgezonderd, zal worden afgenomen.

Ten vierde: Enz.

Afschrift, enz.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal
van *Nederlandsch-Indië*:
De *Algemeene Sekretaris*,
VAN HARENCAARSPEL.

Civiel Departement.

Verloend:

Een tweejarig verlof naar Europa, wegens ziekte, aan den ambtenaar ter beschikking bij de landelijke inkomsten en kulturen C. E. Haase.

Ontslagen:

Eervol, uit 'slands dienst, met behoud van recht op pensioen de gewezen klerk bij het departement van binnenlandsch bestuur J. Pieters.

Benoemd:

Tot resident van Krawang, de assistent-resident van Malang (Paseroean) jhr. mr. O. E. van Nispen.

In de de bij art. 1 van het besluit van 20 Augustus 1872 No. 1 bedoelde Commissie.

Tot lid, tevens president, A. Ruterling, oud-directeur van Financien;

Tot lid, tevens sekretaris dr. J. J. van Limburg Brouwer, adjunct-inspekteur van het inlandsch onderwijs in Nederlandsch-Indië.

Tot leden:

mr. L. W. G. van den Berg, hoofdkommiss bij het departement van binnenlandsch bestuur;

dr. P. A. Bergama, ingenieur belast met het doen van meteorologische en magnetische waarnemingen;

J. C. Bernicot Moens, scheikundige bij de kina-kultuur te Bandung;

S. A. N. Clavier, leeraar voor de Fransche taal en letterkunde aan het gymnasium Willem III te Batavia;

C. F. Deeleman, civiel ingenieur;

W. Th. Gëselchop, leeraar voor de Engelsche en Hoogduitsche taal- en letterkunde aan het gymnasium Willem III te Batavia;

H. J. Hardeman, leeraar voor de wis- en natuurkunde aan het gymnasium Willem III te Batavia;

S. E. Harthoorn, leeraar voor de Nederduitsche taal en letterkunde aan het gymnasium Willem III te Batavia;

mr. Th. A. Heijligers, leeraar voor de staatswetenschappen aan het gymnasium Willem III te Batavia;

J. Kunst, inspekteur van het lager onderwijs voor Europeanen en met dezen gelijkgesteld in de eerste afdeling;

G. A. de Lange, oud-geografisch ingenieur;

dr. J. A. C. Oudemans, hoofdingenieur van de geografische dienst;

J. I. Rhemrev, vertaaler voor de Maleische en Javaansche taal te Batavia;

dr. R. H. C. C. scheffer, directeur van 'slands plantentuin te Buitenzorg;

K. L. van Schoonenburg, leeraar voor de geschiedenis en aardrijkskunde aan het gymnasium Willem III te Batavia;

F. A. F. van der Valk, leeraar voor de Indische taal, land- en volkenkunde aan het gymnasium Willem III te Batavia;

dr. C. L. Vlaanderen, chef van het scheikundig laboratorium aan het bureau voor het nijwwezen te Batavia.

Goedgekeurd:

dat door den landraad te Bondowoso (Bezoeki)

Is benoemd:

Tot buitengewoon substituut-griffier bij die regtbank, buiten be-

zwaar van den lande, W. J. G. Vosmaer, controleur der tweede klasse bij de landelijke inkomsten en kulturen.

Door den Resident van Soerabaja,

Zijn benoemd:

Tot eersten klerk, tevens griffier bij den landraad te Lamongan, P. C. Halkema, ambtenaar op non-aktiviteit, laatstelijk gewozen eerste klerk ter griffie van den raad van justitie te Batavia.

Tot zoutverkoop-pakkhuismeester te Babat (Sidajoe), J. R. Huwa, laatstelijk eerste klerk bij het residentie-kantoor te Soerabaja, thans op wachtgeld.

Departement van Oorlog.

Ontslagen:

Op verzoek, eervol, uit Zr. Ms. militaire dienst, wegens volbragten diensttijd, met behoud van regt op pensioen, de kapitein der infanterie W. J. G. van Swieten.

Op verzoek, eervol, uit 'slands dienst, met behoud van regt op pensioen, de onder-officier der eerste klasse over den timmermans-winkel en de hoestagerij bij den artillerie-konstruktiewinkel te Soerabaja E. W. de Bok.

Bevorderd:

Bij het wapen der Infanterie.

Tot majoors, de kapiteins F. A. J. Perić, W. J. J. Docters van Leeuwen, V. L. Reuter en M. A. E. Phaff.

Tot kapiteins, de eerste luitenants M. J. Stevels, N. van Marion, W. C. van Marion, W. Smit, G. H. Visseher, A. Rozenraad en J. F. A. Noman.

Tot eerste luitenants, de tweede luitenants J. Bartelds, A. P. A. Varkvisser, E. M. A. A. K. Frackera, J. H. V. Popp, J. L. van der Schoor, G. A. J. Mahncke en D. van der Swan.

Bij de militaire geneeskundige dienst.

Tot officier van gezondheid der eerste klasse, de officier van gezondheid der tweede klasse A. J. H. van der Mijl Dekker.

Departement der Marine.

Door den Kommandant der Zeewagt en Chef van het departement der Marine in Nederlandsche-Indië.

Bij de Gouvernements Marine.

Belast:

Met de waarneming der betrekking van derden stuurman J. Behrends.

Zijn overgeplaatst:

Aan boord Zr. Ms. fregat Prins Alexander der Nederlanden: de luitenants ter-zee der eerste klasse J. D. J. van der Hegge Spijs, van Z. Ms. stoomschip Banks, J. H. Broers, van Z. Ms. korvet Prinses Amelis, N. MacLeod, en de luitenant ter-zee der tweede klasse H. van den Pauvert, van Z. Ms. stoomschip Coehoorn.

Aan boord Zr. Ms. korvet Prinses Amelis: de luitenant ter-zee der tweede klasse J. G. R. van Doorn, en de officier van gezondheid der derde klasse W. F. Clous, van Z. Ms. stoomschip Bali.

Aan boord Zr. Ms. korvet van Speijk: als eerste officier, de luitenant ter-zee der eerste klasse B. Simon van der Aa, van Z. Ms. stoomschip Soerabaja.

Aan boord Zr. Ms. stoomschip Soerabaja: de officier van gezondheid der eerste klasse C. Noordwiler, en als eerste officier, de luitenant ter-zee der 2de klasse P. Le Comte, van Z. Ms. fregat Prins Alexander der Nederlanden.

Aan boord Zr. Ms. stoomschip Bali: de luitenant ter-zee der tweede klasse J. R. Eek, van Z. Ms. korvet Prinses Amelis, en de officier van gezondheid der derde klasse dr. F. M. Cowan, van Z. Ms. stoomschip Timor.

Aan boord Zr. Ms. stoomschip Vice Admiraal Koopman: als eerste officier, de luitenant ter-zee der eerste klasse A. J. Dumont, van Z. Ms. fregat Prins Alexander der Nederlanden.

Aan boord Zr. Ms. stoomschip Coehoorn: als kommandant, de luitenant ter-zee der eerste klasse J. J. Engelvaart, van Z. Ms. stoomschip Vice Admiraal Koopman, de luitenant ter-zee der tweede klasse E. Komp, van Z. Ms. fregat Prins Alexander der Nederlanden.

Aan boord Zr. Ms. stoomschip Banks: als kommandant, de luitenant ter-zee der eerste klasse A. J. Baros van Geen, van Z. Ms. stoomschip Madura.
 Aan boord Zr. Ms. stoomschip Madura: als kommandant, de luitenant ter-zee der 1ste klasse C. J. Mariakelle, van Z. Ms. korvet van Speijk.
 Aan boord Zr. Ms. stoomschip Tisor: de officier van gezondheid der tweede klasse J. C. van Stockum, van Z. Ms. stoomschip Soerabaja.

Is vergunning verlcend:

Om te repatrieren, wegens langdurig verblijf in Oost-Indië, aan den luitenant ter-zee der 1ste klasse J. D. J. van der Hegge Spijs.

(Javaasche Courant 23 Aug. 1872.)

BATAVIA.

17 Augustus 1872.

Men schrijft ons van Pontianak:

Den 26sten Juli jl. is te Pontianak aangekomen de heer Brooke, Radja van Serawak, met echtgenoots benevens de Serawaksche heeren de Windt en Scelton; deze laatste is Resident van Semengang.

De Radja heeft Telokkompany en Soengie Kakap bezocht en is op den 29sten daaraanvolgende weder met eigen stoomboot, waarmede hij was gekomen, naar Serawak vertrokken.

De heer Scelton is echter op den 31 Juli van Pontianak naar Sintang gegaan, om verder de reis naar zijne standplaats Semengang te vervolgen.

Den 3den Augustus jl. werd te Pontianak uitbesteed de levering van levensmiddelen, licht- en brandstoffen enz., ten behoeve der in die residentie gestationeerde oorlogs- en gouvernementale marine-vaartuigen.

Door genoegzame concurrentie is de uitbesteding ten voordeele van den lande afgeleopen.

Dezer dagen hebben wij uit de *Soerabajasche Ct.* een bericht overgenomen, dat een inlandsche bediende, uit wrankzucht, aan boord van een der stoomschepen van de N. I. Stoomvaartmaatschappij eene aan zijne zorg toevertrouwde koe had vergiftigd, met het ongelukkige gevolg, dat het kindje van den gezagvoerder, dat melk van die koe genoot, insgelijks overleden zou zijn.

Van dit bericht is alleen waar, dat het kindje en de koe zijn gestorven.

De maag en ingewanden van de koe, behoorlijk onderzocht, hebben evenwel geen spoor van vergiftiging opgeleverd.

Het kind overleed hier ter stede op den derden dag, nadat het ongesteld was geworden. De geneeskundigen dachten niet aan vergiftiging door de melk der koe.

De inlandsche bediende, die de koe aan boord verzorgde, bevindt zich nog steeds op hetzelfde schip en onder de orders van den vader van het overleden kind. Hij wordt door dezen zelfs niet verdacht gehouden.

Thans zijn verschenen de *Notulen* van de Algemeene en Bestuursvergaderingen van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, deel X, 1872, No. 1 en 2.

Deze bevatten de notulen der bestuursvergaderingen van 13 Februari, 4 Maart, 2 April, 14 Mei en 14 Juni jl. De bijlagen betreffen:

A. Voorwerpen afkomstig van Nieuw Guinea aan het Genootschap aangeboden door den Heer P. van der Crab; B. Catalogus der Photographien naar Oudheden van Java, door J. van Kinsbergen; C. Lijst van Ingekomen Boekenwerken, tijdschriften, enz.; D. Opgave der Werken behoorende tot het Boekenfonds van het Bat. Gen. van Kunsten en Wetenschappen, op 1 Januari 1872; E. Nota over het

Erbiedig Bericht van den Raad extraordinair R. de Klerk wegens den Staat van Banda en de Eijlanden onder dat Gouvernement sorterende, dd. 9 November 1756; F. Lijst van Medailles, ter bewaring ontvangen van de Loge *de Ster in het Oosten*; G. Overzicht van de aanwinsten van het Munt- en Penningkabinet; H. Beschrijving van een steenen graf te Aik gadang in de Bataklanden beoosten Baros.

Wisselkoers.

Bank. 6/m	104	à	103 ⁷ / ₈
Partikulier	104 ³ / ₄		
Londen, Bank.	11.40	à	11.42 ¹ / ₂
" partikulier	11.32 ¹ / ₂	à	11.37 ¹ / ₂
Singapore.	262.		
Hongkong.	258.		

De *Jan. Coor.* bevat eene nadere opgaaf van den uitslag van in 1872 gehouden uitbestedingen van uitvoering of levering van materialen, ten behoeve van drie militaire werken. De uitbestedingen *mislukten allen*.

19 Augustus 1872.

Gisteren namiddag omstreeks één uur brak in kampong Kebon Djerok een brand uit, die, aangewakkerd door een vrij sterken wind, zoo snel in hevigheid toenam, dat binnen een paar uren 144 woningen, waarvan het grootste gedeelte uit bamboe en eenige uit steen waren opgetrokken, in den asch werden gelegd.

Op het eerste signaal waren een aantal personen toegesnel met het loffelijk doel om hulp te bieden, waar die gevorderd werd. Rechts en links werden door verschillende lieden, daartoe bevoegd en onbevoegd, beraden gegeven, die niet altijd met elkander in eene gewenschte overeenstemming waren, waardoor geregeldde samenwerking onmogelijk bleek, de krachten versnipperd werden en alom eene volstrekte wanorde bij gemis aan behoorlijke leiding heerschte.

De brandspuiten, waarnaar men het eerst bij zulk een onheil uitzielt en met haar personeel onder de voornaamste blusmiddelen steeds geraangschikt worden, kwamen onder veel getier en gerasa betrekkelijk zeer laat aanrollen. Eenmaal op de plaats tegenwoordig, deden zij, die haar moesten bedienen, wat in hun vermoogen was om den voortgang van het vuur te stuiten. Een spuit echter maakte eene uitzondering en weigerde hare diensten; zoo wij ons niet vergissen, was het die met het ongelukkige nummer 11, welke in zoo onvolkomen toestand, zoo defect, aankwam, dat zij onbruikbaar bleek, met goed succes gemist en gevoegelijk in haar huisje had kunnen gelaten worden. Het meerendeel der brandspuitmeesters werde zich dapper en toonde evenmin vrees voor den vaurgloed als angst voor de met vreeselijk gekraak nederstortende daken of afkeer om den modderigen grond te betreden. Velen hanner schroomden niet zich te plaatsen in de eerste rijen van hen, die hunne beste pogingen in het werk stelden om verder gevaar af te wenden. Sommige brandspuitmeesters wandelden echter, tot ergernis van hen die stille toeschouwers meenden te moeten blijven, deftig (de witte-glace-hand-schoenen ontbraken er nog slechts aan) op den groote weg van Moleuvliet kalm op en neder en dachten waarschijnlijk, na zij in hunne zondagsrust zoo wreed gestoord waren en hun middagslaapje niet konden pakken, genoeg te doen door acte de présence te geven. Gelukkig dat anderen en hun aantal was niet gering, die op goene officiele wijze in functie waren of niet het recht hadden eenig distinctief te dragen, ferm de handen uit de mouw staken en krachtig bijdroegen om al te groote uitbreiding te voorkomen. Om vier uren kon men zeggen na overmoeide en volhardende inspanning den brand, waarvan men niet weet hoe hij ontstaan is, meester te zijn.

Velen bezochten nóg in den laten avond van gisteren de plaats des onheils. De maan scheen helder en vriendelijk op het tooneel van verwoesting, waarvan de aanblik tot ernst en diep medelijden stemde. Hier een ledige plek, eene groote ruimte, waar eenige uren te voren de bewoners zich nog in het bezit van een eigen huis verheugden; daar eene woning deels vernield deels gespaard, maar in ieder geval onbewoonbaar en misschien voor het verloop onbruikbaar; ginds eene vormlooze massa, een verzameling daken, paggers en balken, die kort te voren een woning samenstelden, maar nu ter aarde gerukt om aan het woedende element geen nieuw voedsel te geven. Elders liept gij gevaar te struikelen over huiskraad van allerlei aard en vorm, dat men met moeite en levensgevaar aan de vlammen heeft ontworsteld en in wanhoop daar heen heeft geworpen. Rechts een inlander, die door vermoeden uitgeput op zijn bale-bale, het eenigste wat hij van zijne have heeft kunnen reddend, in slaap is gevallen; links een groep inlanders, of op den grond liggende of op waggelende stoelen gezeten, het ongeval druk besprekende en een wakend oog houdende op het weinige, dat zij nog het hunne kunnen noemen. In één woord, de omvang van de ramp is groot; de schade is aanzienlijk. Tal van huisgezinnen zien zich niet alleen van eene woning beroofd, maar hebben letterlijk alles verloren, hun geheelen inbenedel aan de vlammen moeten prijs geven, dankbaar en gelukkig hun leven en dat hunner betrekkingen gespaard te hebben. Europeanen en inlanders betreuren het verlies, binnen eenige weinige uren, van datgene wat hun voor het leven en de dagelijkse behoefte het meest onmisbaar is: huisvesting, voedsel, klederen. Hier is dus dringend hulp, onverwijlde hulp, noodig; hier dient spoedig en niet minder met overleg gegeven te worden. Reeds heeft de commissie belast met het beheer van het zoogenaamde watersnoodfonds besloten een gedeelte harer geldmiddelen aan te wenden om in den dadelijken en meest dringenden nood te voorzien.

Maar ook voor diegenen onzer studgenooten, op wier liefdadigheid nog nooit te vergeefs een beroep werd gedaan om het leed van natuurgenoeten te helpen verzachten, ligt thans weder een ruim veld open om te toonen dat hun milde zin onverflauwd voortleeft en tot weldoen geneigd is.

Naar wij vernemen, heeft Z. Exc. de Gouverneur-Generaal de aanzienlijke gift van f 500 doen toekomen aan de commissie, die zich alhier gevormd heeft tot het inzamelen van gilden om aan de nagedachtenis van Mr. J. R. Thorbecke hulde te brengen.

Men verzekert dat de Directeur van Financien het voornemen heeft om eene reorganisatie van het personeel bij het departement tot stand te brengen, voornamelijk bestaande in eene vermeerdering van het getal eerste kommissen en belangrijke inkrimping van het mindere personeel.

Reeds vroeger werd geklaagd, dat het personeel bij het departement van financien te groot was en te weinig werkte. Het is een goed systeem met minder en goed bezoldigde ambtenaren te willen werken.

Maar waarom de reorganisatie van onderop begonnen?

Het gevolg van den maatregel zal zijn, dat voor hen die het groot-ambtenaars-examen niet afgelegd hebben, de hoop op promotie meer en meer verdwijnt, zelfs al zijn zij bruikbare elementen. Reeds tegenwoordig is de positie van het mindere personeel uiterst moeilijk bij de hooge wischen bij de examens. Een klerken-traktament kan onmogelijk in de kosten der lessen voorzien, als men den moed en de energie heeft om, na volbracht dagwerk, den avond en soms een gedeelte van den nacht aan studie te wijden. De voorgenomen maatregel zal bij de mindere ambtenaren doodend

voor allen ijver werken, want zij hebben daardoor steeds minder en minder uitzicht om op te klimmen. Kunnen zij het examen niet afleggen, dan voorzeker is hunne toekomst bij het departement uiterst ongunstig.

Dat men onbruikbare ambtenaren ter zijde stelt, is volkomen te verdedigen.

Maar waarom niet van boven af begonnen? Wanneer de Directeur de ambtenaren, die meer dan twintig dienstjaren tellen en dus hun pensioen verdiend hebben, nagaat, zal hij zien dat er stof is ook voor opruiming in hooger rangen. Een geroutineerd man is na twintig jaren zeer zeker meer waard dan jongeren. Maar hij moet dan geschikt en bekwaam geweest zijn en het nog wesen. Is dit met allen het geval?

Door eene opruiming van boven af, bestond kans tot promotie in alle rangen. Verwijderde men dan tevens ongeschikte of luisere mindere ambtenaren, dan zou niemand reden tot klagen hebben. Wat men thans voorgenomen heeft, zal op het mindere personeel drukken, het getal wachtgelders vermeerderen en, zonder 's lands dienst te bevoordeelen, zwaar nederkomen op eene klasse van Europeanen, die reeds met teveel moeilijkheden te kampen heeft om een levensbestaan te vinden.

(Aangeboden.)

No. 8 van het *Militair tijdschrift* bevat de volgende opstellen:

Het nut der vestingen. — De tactische waarde der schrootkanonnen. — Een belangrijk verslag (*vervolg en slot*). — Varia.

In de jongst openbaar geworden *Notulen* van de vergaderingen van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen leest men, dat Z. Exc. de Gouverneur-Generaal het beschermheerschap van het genootschap heeft aangenomen.

In de vergadering van 18 Febr. II. berichtte het lid Mr. J. A. van der Chijs dat de Heer J. van Kinsbergen eindelijk gereed is gekomen met één exemplaar van de photographien van oudheden van Java tot het leveren waarvan hij zich bij contract van 27 December 1862 tegenover het Genootschap, als vertegenwoordigende het Gouvernement van Nederl.-Indië, had verbonden, en dat in overleg met den Heer van Kinsbergen een begin is gemaakt met het samenstellen van een beredeneerden Catalogus van al de in de Verzameling opgenomen afbeeldingen.

De Heer van Kinsbergen, ter vergadering tegenwoordig, noodigt de leden uit om dat gedeelte van zijnen arbeid, dat door hem ter tafel gebracht wordt, in oogenchouw te nemen.

Met onverdeelde belangstelling en eenparige ingenomenheid worden de photographien van den Heer van Kinsbergen bezichtigd. Slechts één stem doet zich hooren over de voortreffelijke uitvoering van den door den Heer van Kinsbergen ondernomen arbeid, waardoor eene onschatbare baas is verkregen voor wetenschap en kunst, want herkent men in de wijze waarop de voorwerpen zijn afgebeeld onmiddellijk de hand van den ervaren kunstenaar, aan den anderen kant is aan de beoefenaars van Indië's geschiedenis en oudheidkunde een onwaardeerbare bron van studie geopend, die vroeger zoo goed als gesloten was.

Intusschen blijven nu nog twee punten ter regeling over, namelijk de vragen:

1o. welke bestemming zal gegeven worden aan de clichés van den heer van Kinsbergen; en

2o. of de overige 5 exemplaren, waarvan overeenkomstig de missive van den Ien Gouvernements Secretaris van 19 September 1863 No. 2099 (*Notulen* 24 October 1863 II, p.) bestemd zijn:

- 1 exemplaar voor Z. M. den Koning;
 1 do. voor 's Rijks Museum van Oudheden te Leiden;
 1 do. voor de Société Asiatique te Parijs;
 1 do. voor de Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland te London;
 1 do. voor de Royal Bengal Society te Calcutta;

zullen worden opgemaakt als het thans ter tafel gebrachte exemplaar, dat voor 's Genootschaps verzameling bestemd is, of dat zij zullen worden verzonden onopgeplakt, zonder portefeuille, enz.

Overwegende.

ad 1, dat het meest eigenaardig schijnt dat de clichés in bewaring worden gegeven aan het Genootschap, met machtiging daarvan afdrucken te laten vervaardigen voor belangstellenden; en

ad 2, dat eene verzending der photographien in onopgemaakte toestand zeer ongewenscht is, daar zij zoodoende ernstig gevaar loopen van beschadigd te worden, en het kostbare werk er een minder oogelijk aanzien door verkrijgt;

en lettende op de door den Heer Mr. J. A. van der Chijs in overleg met den heer van Kinsbergen gemaakte raming, blijkt welke de kosten van opplakken en opmaken van de zes exemplaren te samen zullen bedragen:

voor 1260 vellen opzet papier	f 788,—
„ 30 portefeulles	„ 136,—
„ 6 trommels	„ 30,—
„ emballage, assurantie, enz. enz.	„ 100,—

te samen f 1053,—

wordt besloten de Regeering voor te stellen, te bepalen:

1o. dat de clichés van de photographien naar oudheden van Java, vervaardigd door den heer J. van Kinsbergen bewaard zullen worden door het Genootschap, met machtiging om van die clichés afdrucken voor belangstellenden te doen maken;

2o. dat de zes afdrucken van de sub 1 bedoelde clichés zullen worden opgemaakt overeenkomstig het thans ter tafel liggende exemplaar, dat bij wijze van model aan de Regeering ter inzage zal worden gezonden, met machtiging om daartoe beschikbaar te stellen eene som van f 1053, terwijl het Genootschap voor zijne rekening nemen zal het lithographeeren van den titel, volgens het door den heer van Kinsbergen welwillend en met veel smaak ontworpen model, en het drukken van den door den heer Mr. J. A. van der Chijs opgemaakte catalogus der photographien;

Wordende ten slotte nog besloten dat die catalogus mede als bijlaag achter de Notulen zal worden opgenomen.

In de vergadering van 14 Mei jl.

Is ingekomen Gouv. besluit van 3 Mei 1872 no. 25 houdende, dat is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: Te bepalen dat de clichés van de door den heer J. van Kinsbergen ingevolge artikel 1 van het besluit van 2 December 1862 no. 1 vervaardigde photographien van oudheden op Java in bewaring zullen worden afgestaan aan het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, met machtiging aan de directie van dat genootschap om van die clichés voor belangstellenden afdrucken te doen maken.

Ten tweede: De directie van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen uit te noodigen, om de zes door den heer J. van Kinsbergen geleverde afdrucken van de bij art. 1 van dit besluit bedoelde clichés te doen opmaken overeenkomstig het door haar aangeboden model.

Ten derde: Voor het opmaken, de emballage en de verzending der bij art. 2 bedoelde afdrucken beschikbaar te stellen een bedrag van f 1053.

Naar aanleiding hiervan bericht de voorzitter, dat de Heer J. van Kinsbergen is uitgenoodigd om met den mees-

ten spoed de overige exemplaren, bedoeld in Notulen van 13 Februari 1872, X, gereed te maken en af te leveren. Hij geeft vervolgens zijne meening te kennen, dat het nu het geschikte oogenblik schijnt om bij de Regeering stappen te doen tot het erlangen van de machtiging om met den Heer van Kinsbergen eene nieuwe overeenkomst te sluiten, speciaal voor het photographeeren van den Boroboedoer, zoowel in zijn geheel, als in details, en het maken van vormen voor afgietsels van de belangrijkste en best geconserveerde bas-reliefs van die oudheid. Voor dit jaar is het seizoen wel is waar reeds te ver gevorderd, doch het schijnt wenschelijk om thans maatregelen te nemen, dat de Heer van Kinsbergen onmiddellijk aan het werk kunne trekken bij den aanvang van het droge seizoen van 1873. In dien zin werd bereids een brief aan den Gouverneur-Generaal geconspiceerd, en de vergadering zich met den inhoud van dat concept vereenigende, wordt besloten aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal de volgende missive te doen afgaan:

„Bij de beschouwing der photographien naar oudheden van Java, welke het deszrijdsche schrijven van 6 Maart jl. no. 29 vergezelden, zal aan de aandacht Uwer Excellentie niet ontgaan zijn, dat die photographien zeker op uitmuntende wijze zijn vervaardigd, maar dat zij slechts eene onvolledige voorstelling geven van hetgeen Java aan merkwaaardige Hindoe-oudheden thans nog oplevert.

„Zelfs het voornaamste en beroemdste monument uit den Hindoe-tijd, de Boroboeder, is in die verzameling door niet ééne photographie vertegenwoordigd.

„De reden van deze onvolledigheid licht vooreerst in de omstandigheid, dat de duur van de commissie, aan den photograaf J. van Kinsbergen opgedragen, te kort is berekend, omdat men de hindernissen niet kende, waarop die heer bij zijn werk zoude stuiten.

„Had hij overal de antiquiteiten in zoodanigen toestand gevonden, dat zij voor eene photographische afbeelding dadelijk geschikt waren, dan zoude hij wellicht het dubbele aantal photographien hebben kunnen leveren. Maar in dien gunstigen toestand trof hij de antiquiteiten schier nergens aan. Twee en zeventig dagen heeft hij moeten besteden aan het droogleggen en uitgraven van tempels op het *Dieng-plateau*. Het uitgraven en schoonmaken van den kolossalen tempel te *Panataras*, van dien te *Papoë* en elders hebben weken gevorderd, gedurende welke niet kon worden gephotographeerd. Nagenoeg elk voorwerp, dat hem ter afbeelding werd voorgelegd, moest hij eerst reinigen, hetzij door het te gloeien, wanneer het metaal was, hetzij door het af te krabben, te wasschen, enz., enz., al hetgeen in den regel veel tijd vereischte. Menigen tocht heeft hij gemaakt om antiquiteiten op bergen, in bosschen en op andere plaatsen te bereiken, welke hem bij aankomst ter plaatse bleken voor eene photographische afbeelding ongeschikt te zijn, hetzij wegens lokale omstandigheden, hetzij omdat die antiquiteiten zoodanig met teer besmeerd waren, dat zij op eene photographie slechts eene zwarte, bijna vormlooze massa zouden hebben vertoond.

„Ook het weder heeft hem dikwerf belet zijn werk te verrichten; want, zooals bekend is, zonder zonlicht kan geene photographie worden vervaardigd.

„Oorspronkelijk lag het trouwens ook niet in het plan den Boroboedoer, dat majestaeuse bouwwerk, photographisch af te beelden, omdat in der tijd teekeningen van de honderden basreliefs, aan dien Dagueb voorhanden, zijn gemaakt, welke teekeningen in *Nederland* sedert p. m. 18 jaren worden gelithographeerd.

„Maar door vergelijking van enkele dier teekeningen met een paar photographien, door den heer van Kinsbergen vervaardigd op één der tochten, die hij in het gevolg van den Gouverneur-Generaal Sloot van de Beele over Java en

Bali gemaakt heeft, is de Directie tot de overtuiging gekomen, dat de nauwkeurigheid der teekeningen veel, zeer veel te wenschen overlaat en dat die teekeningen eene photographische reproductie der bas-reliefs vooral niet overbodig maken.

»Bovendien is bij het vervaardigen der bewuste teekeningen verzuimd uit te graven, wat door puin en sardie aan den Boroboedoer tot nog toe onzichtbaar is, zoodat die teekeningen onvolledig zijn.

»Eindelijk is nooit gedacht aan het maken van afgietsels der voornaamste en best geconserveerde bas-reliefs, hetgeen een niet minder wenschelijke zaak mag genoemd worden, want eenmaal in het bezit van de vormen voor dergelijke afgietsels, moge de tand des tijds aan den Boroboedoer knagen en de nog meer schendende menschenhand dat gewrocht der oudheid vernielen, toch blijft voelbaar en zichtbaar, wat de kundige beeldhouwers uit *Java's* grijze oudheid hebben tot stand gebracht.

»Door middel van dergelijke afgietsels zullen ook *Java's* oudheden op eene nog ongekende wijze vertegenwoordigd kunnen worden in 's Rijks museum van oudheden te *Leiden*, in het British Museum, in het Musée du Louvre, in het Keizerlijk Museum te *Berlijn* en op zoovele andere plaatsen, waar men thans niet vermoedt, dat op *Java* iets als de Boroboedoer wordt gevonden.

»Indien het moeite en kosten loonde, afgietsels te vervaardigen van Egyptische en Ninevische bas-reliefs, welke thans aan menig Europeesch museum tot sieraad verstreken, niet minder zal dit met de bas-reliefs van den Boroboedoer het geval zijn, die zeker op eene hoogere artistieke waarde kunnen bogen.

»Ter verkrijging van een en ander nu bestaat, naar het oordeel der Directie, eene uitmuntende gelegenheid, daar de heer van Kinsbergen, die getoond heeft de man te zijn, aan wien de photographische afbeelding van oudheden kan worden toevertrouwd, zich heeft aangeboden op billijke voorwaarden zijne commissie nog gedurende vier maanden voort te zetten, en wel met den aanvang van het droge seizoen in het jaar 1873.

»Volgens berekening van den heer van Kinsbergen zal hij voor het uitgraven en schoonmaken van den Boroboedoer gemiddeld 30 koeli's gedurende \pm 4 maanden noodig hebben, welke koeli's derhalve tegen betaling van / 0,30 per man en per dag eene uitgave van \pm / 1000, zullen vereischen. Maar vermoedelijk zal die som veel minder kunnen bedragen, omdat blijkens de gouvernements-besluiten van 8 Augustus 1863, no. 22 en 15 Januari 1864, no. 43 de werkbare mannen der *desa's Boewi-segoro* en *Boro-boesem* verplicht zijn den Boroboedoer in onbetaalden heerdienst schoon te houden, van welke bevolking blijkens eerstgenoemd besluit zonder bezwaar 10 man daags kunnen uitkomen.

»In overleg met den heer van Kinsbergen veroorlooft zich mitsdien de Directie de vrijheid Uwe Excellentie eerbiedig in overweging te geven:

»1o. de Directie van het B. G. v. K. en W. te machtigen om, namens de N. I. Regeering, met den heer J. van Kinsbergen eene overeenkomst aan te gaan volgens het nevensgaande, mutatis mutandis aan het op 27 December 1862 met dien heer gesloten contract gelijkkluidend, concept tot het vervaardigen en leveren van photographien en vormen, geschikt tot het maken van afgietsels, naar bas-reliefs, van den Boroboedoer;

»2o. den Resident van *Kadoe* aan te schrijven den heer van Kinsbergen in zijne commissie alle mogelijke hulp te verleenen en te doen verleenen;

»3. te stellen ter beschikking van den Resident van *Kadoe* eene som van / 1000, voor de betaling der koeli's, benodigd tot het uitgraven en schoonmaken (onder leiding

van den heer J. van Kinsbergen) van den Boroboedoer.

»4o. te stellen ter beschikking van de Directie van het B. G. v. K. en W. eene som van / 100, voor aankoop van gips, benodigd tot het vervaardigen van de in art. 1 bedoelde vormen."

20 Augustus 1872.

Gisteren namiddag wierp het Russische oorlogstoomfregat *Sweetlana*, kommandant vice-admiraal Kramer, het anker op de reede. Aan boord van dezen bodem bevindt zich Z. K. H. de grootvorst van Rusland, Alexis, wiens vermoedelijke komst reeds eenigen tijd geleden door de dagbladen gemeld werd.

Aan de landingsplaats bevond zich een eskadron kavalierie om den vorstelijken bezoeker, zoo hij het voornemen mocht gehad hebben dien avond nog aan wal te komen, tot eskorte te strekken. Het trok evenwel zeer de aandacht dat geen enkel rijtuig van Z. Exc. den G. G. of van enig ander hooggeplaatst persoon aan den Boom beschikbaar was gesteld. Zoo de grootvorst werkelijk ge-
debarkeerd was, dan zou hij gebruik hebben moeten maken van een der aldaar in den regel gereedstaands huurrijtuigen, voorafgegaan en gevolgd door de kavalierie. Van de aankomst van den vorstelijken persoon werd overigens eerst laat in den avond kennis aan de autoriteiten gegeven.

In den laten avond kwam de adjudant van den G. G., de majoor de Rochemont, van Buitenzorg hier aan met een eigenhandig schrijven aan den Grootvorst, waarin Z. K. H., die incognito reist, eene uitnodiging ontving om zich naar Buitenzorg te begeven.

Naar wij vernemen, zal de Grootvorst morgen ochtend vroegtijdig debarkeeren en na een kort oponthoud alhier naar Buitenzorg reizen, alwaar ter zijner eere een bal wordt gegeven. Te Batavia teruggekeerd, zal hij nog korten tijd op deze plaats vertoeven en Donderdag avond eene groote receptie op Rijswijk plaats hebben. Het vertrek van Z. K. H. was aanvankelijk op Vrijdag naast bepaald.

De commissie belast met het beheer van het zoogenaamde watersnoodfonds bevond zich heden morgen ten 7 ure op het terrein, waar de brand II. Zondag een groot aantal huizen in de asch legde, om de gelode schade te konstateeren. Met loffelijken ijver en nauwgezetheit heeft zij de taak, die zij vrijwillig op zich genomen had, ten einde gebracht en het verlies aan woningen en goederen nagegaan, hetwelk door haar bevonden werd, bij matige taxatie, / 32000 ongeveer te bedragen. De commissie heeft besloten / 10,000 uit het door haar beheerde fonds af te zonderen en met die som de ongelukkigen, die door den brand benadeeld zijn, voor een gedeelte tegemoet te komen.

De wd. controleur der in- en uitgaande rechten alhier heeft ter kennis van den handelstand gebracht eene beschikking van den Directeur van Finantien, dd. 17 dezer No. 13567, houdende dat alle plombearingen, welke volgens de wet bij doorvoer van amfioen en lijwaden in kisten, balen, pakken en andere emballage moeten plaats hebben, voortaan aan het kantoor der recherche aan den Groeten Boom moeten plaats hebben en niet meer aan den Kleinen Boom.

21 Augustus 1872.

In den vroegen morgen ten 6 ure begaven zich de resident van Batavia en de majoor-adjudant de Rochemont zich aan boord van de *Ziitarus*, die met vlaggen en groen versierd was, naar de reede om Z. K. H. den Grootvorst van Rusland Alexis af te halen en naar den wal te geleiden. Op het oogenblik dat Z. K. H. met gevolg den Russischen bodem verliet en op de *Ziitarus* overging, werd hij be-

groet door een salvo uit het geschut van het wachtschip en der forten tot dat de boot aan den Kleinen Boom aangekomen was. Inmiddels hadden zich aan de landingsplaats verzameld om den vorstelijken bezoeker op te wachten Z. Exc. de Gouverneur-Generaal, de leden van den Raad van Indie, de Algemeene Sekretaris, de kommandanten van de land- en zeemacht, de president van de beide Hooge Gerechthoven, enz.

Bij het aan wal stappen ten half 8 ure ging Z. Exc. de G. G. zijnen keizerlijken gast te gemoet, heette hem welkom, stelde hem de hooge autoriteiten in zijne omgeving voor, noodigde hem daarna uit in het rijtuig plaats te nemen en zich naar het gouvernements-hôtel op Rijswijk te begeven. Voorafgegaan door een detachement kavallerie en gevolgd door de hierboven genoemde heeren kwamen de hooge personages ten 8 uur omstreeks, onder het lossen van het geschut van het fort *Prins Frederik* en het spelen van het Russische en Nederlandsche volkslied door de stafmuziek, aan het hôtel op Rijswijk aan. Z. Exc. de G. G. en zijn gast werden daar opgewacht door de hoofdofficieren, de konzuls der vreemde mogendheden, de presidenten van de Rekenkamer, van de Javasche Bank, der Nederlandsche Handelsmaatschappij, van de Kamer van Koophandel, de president van den Raad van Justitie, de gouvernements-sekretarissen, enz., die aan Z. K. H. werden voorgesteld.

Na eenigen tijd aldaar vertoeft te hebben, werd de tocht naar Buitenzorg ondernomen. In het gevolg van Z. Exc. bevonden zich de legerkommandant en de wd. kommandant der zeemacht met hunne respectieve adjudanten.

Een op 16 dezer langs telegrafischen weg ontvangen bericht van den resident van Riouw meldt de aankomst te Riouw van Z. M. stoomschip *den Briel*, met een 20tal zieken van de Delische expeditionaire troepenmacht.

De vijandelijkheden in Deli waren voorloopig gestaakt. De gezondheid der bergbatakkers was verbeterd; op nieuw was door hen het aanbod gedaan om de twee oproepige datoe's uit te leveren. (Jar. Cour.)

De commissie, belast met het beheer van het soogenaamde watersnoodfonds brengt (blijkens in dit blad opgenomen advertentie) ter kennis dat de schade, veroorzaakt door den brand in de kampong Kebon Djerok, bedraagt / 31,922, dat daarvan 30 pCt. zal vergoed worden aan hen, die zich om geldelijken bijstand hebben aangemeld en dat morgen ochtend ten zeven uur, ter plaatse van den brand, een aanvang met de uitreiking zal gemaakt worden.

De commissie brengt openlijk dank aan den heer J. A. Schröder voor de bereidwilligheid, waarmede hij hare taak heeft helpen verligten, waardoor het haar mogelijk was om zoo spoedig hulp te bieden aan de slachtoffers.

Gisteren kwam alhier ter reede het Russische oorlogschip (stoomfregat) *Svetland*, gekommandeerd door Z. E. den vice-admiraal Kramer, aan boord hebbende Zijne Keizerlijke Hoogheid den Grootvorst Alexis van Rusland.

Z. K. H. zal morgen (Woensdag) ochtend den 21sten dezer te zes ure debarkeren en dadelijk naar Buitenzorg vertrekken, van waar de Hooge Bezoeker den daaraanvolgenden dag (Donderdag), den 22sten dezer te Batavia wordt terug verwacht.

Op dien dag zullen des namiddags evolutien door de troepen worden uitgevoerd op het Koningsplein; terwijl des avonds ter eere van Z. K. H. een gala-diner gegeven en daarna receptie in het Gouvernements-hôtel te Rijswijk gehouden zal worden.

Vrijdag daaraanvolgende zal Z. K. H. naar boord terugkeren. (Jar. Cour.)

Via Soerabaia werd — op 16 dezer — een telegram

van Bandjermasin ontvangen, gedagteekend 12 Augustus jl., en behelzende dat Z. M. stoomschip *Sarinasae* van de Oostkust van Borneo was teruggekeerd.

Uit het bericht blijkt voorts, dat de sultan van Goening Teboer er toe is overgegaan krachtdadig tegen de zeeroovers op te treden; zestien roovers waren afgemaakt.

(Jar. Cour.)

Bij besluit van den G. G., voorkomende in de *Jar. Cour.*, is het reglement voor de maçonnieke sociëteit te Rambang, genaamd *Prinses Frederik der Nederlanden*, goedgekeurd en die vereeniging als rechtspersoon erkend.

De *Jar. Cour.* houdt eene nadere opgaaf in van den uitslag van in 1872 gehouden aanbestedingen voor de levering van diverse artikelen, ten behoeve van de artillerie. *Negen* aanbestedingen *wisakten*, twee *gelukten*.

Extra-bijvoegsels, behoorende bij de *Jar. Cour.*, bevatten: I. Het verslag der proeven van omblijen en engelsche steenkolen, genomen aan boord van Zr. Ms. stoomschip *Maas en Waal*, in de maand Mei 1872.

II. Een overzicht van de kultuur van eenjarige gewassen op Java gedurende de maand December 1871.

22 Augustus 1872.

Van Buitenzorg meldt men ons dat Z. Exc. de G. G., vergezeld van den Grootvorst Alexis, gister aldaar ten 12 uur aangekomen en aan het paleis afgestapt is. In den vooravond werd een wandelrid in de omstreken gedaan, terwijl aan het diner, dat ter eere van den keizerlijken prins gegeven werd, genoodigd waren de kommandanten van de land- en zeemacht, de assistent-resident van Buitenzorg, de kontrolleur der afdeling, de officieren van het garnizoen, enz.

Na in den vroegen morgen van heden het park bezichtigd en eene wandeling in den botanischen tuin gemaakt te hebben, keerden de G. G. en zijn hooge gast naar Batavia terug, waar zij omstreeks 11 uur aankwamen.

Aanvankelijk was bepaald dat Z. K. H. de militaire inrichtingen, de instellingen van wetenschappelijken aard en eenige gestichten van liefdadigheid in den loop van den morgen zou bezoeken; van dit voornemen is men evenwel later teruggekomen.

De vastgestelde revue zal heden middag om 4 uur plaats hebben; een gala-diner en daarna dans-receptie zullen den dag besluiten. Voor het laatste hebben geene bepaalde invitaties plaats gehad; zij, die vroeger de eer hadden aan Z. Exc. den G. G. te worden voorgesteld, kunnen daar verschijnen.

Morgen ochtend om 6 uur keert Z. K. H. naar boord van het oorlogstoomfregat terug, alwaar hij een bezoek zal ontvangen van Z. Exc. den G. G., om den daaropvolgenden dag zijne reis naar de Amour-rivier voort te zetten.

In de vijfde aflevering van deel I, zesde serie (deel XVIII) van het *Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkskunde*, uitgegeven door het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, komen (behalve het slot van het opstel over Ball van den heer R. van Eck) de volgende stukken voor:

Soendasche spreekwoorden door J. A. Uilken. — Over het ambt van den Qâdhî. Bijdrage tot de kennis der rechtspraak volgens den Islam, door Mr. L. W. C. van den Berg. — Berichten omtrent den zeeroof in den Indischen Archipel. — De Minahasa in 1825. Bijdrage tot de kennis van Noord-Selebes, door J. G. F. Riedel.

24 Augustus 1872.

Gisteren avond omstreeks half zeven begaven zich Z. Exc.

de G. G. en mevrouw Loudon, de leden van den Raad van Indie, de kommandanten van de land- en zeemacht, de resident van Batavia, de president van de beide Hooge Gerechtshoven, de presidenten van de Kamer van Koophandel, van de Javaasche Bank en van de Nederlandsche Handelmaatschappij, enz. vergezeld van hunne respectieve echtgenooten, met de sierlijk getooidde *Zyitarum* naar de reede, ten einde te voldoen aan eene uitnoodiging van Z. K. H. den Grootvorst van Rusland om op het oorlogstoomfregat *Svetlana* het middagmaal te komen gebruiken. Aan den disch werden beeldrooken uitgebracht op den Keizer aller Russen en den Koning der Nederlanden en begroet door een salvo uit het geschut van den Russischen bodem. Na afloop van het diner namen gastheer en gasten afscheid van elkander en keerden de laatsten, onder het afsteken van vuurwerk, ten 10 uur ruim naar den wal terug.

Gisteren is per fransche mail een koerier van het hof van St. Petersburg aangekomen, met dépêches voor Z. K. H. prins Alexis.

Gister schreven wij dat de konsuls aan het diner bij Z. Exc. den Gouverneur-Generaal, ter eere van Z. K. H. Grootvorst Alexis gegeven, hadden deel genomen. Dit is eene zeer verklaarbare vergissing. Die heeren behoorden tot het kleine getal geïnviteerden, die Z. K. H. aan het hotel te Rijswijk opwachten, terwijl alleen de konsuls-generaal van Frankrijk en Zwitserland aan het diner genoodigd werden, met de vertegenwoordigers van onzen handel, de presidenten der Kamer van Koophandel en van de Javaasche Bank. Men heeft de overige konsuls Woensdag van kwart na 7 tot ruim 8 ure aan het hotel doen wachten op de komst van den hoogen bezoeker en wij dachten dat de courtoisie dan medebracht ook die heeren den volgenden dag ten tafel te nooden, daar men in den regel égards heeft voor vertegenwoordigers van den vreemden handel.

Men verzekert dat de Grootvorst Dingadag incognito Batavia bezocht en o. a. den heer K. die lang te St. Petersburg vertoefde, ontmoet heeft. Bij de receptie kwam de prins naar den heer K., schudde hem kordiaal de hand en lachte over de vroegere kennismaking in een der hotels alhier.

Overigens wordt de minzaamheid van den Grootvorst zeer geroemd, terwijl zijn mannelijk voorkomen den gunstigsten indruk maakte.

Bij de inschrijving voor scheepsruimte ter overvoer van produkten naar Nederland, die heden bij de Faktori der Nederlandsche Handelmaatschappij plaats had, zijn opgenomen:

Naar Amsterdam:	
<i>Vier Gebroeders</i>	323 gem. last. / 99.94.
<i>Jupiter</i>	387 " / 102.23.
<i>Zelanak</i>	398 " / 102.35.
Naar Rotterdam:	
<i>Nieuwland</i>	398 " " } 102.35.
<i>Graafstroom</i>	399 " " }
<i>Zes Gezusters</i>	757 " " }
<i>Philips van Marnix</i>	800 " " }

De *Jav. Cour.* bevat de overzichten van den handel en de scheepvaart te Padang, Priaman en in de havens der residentie Tapanoli.

In de *Jav. Cour.* komt voor a. het verslag omtrent de werkzaamheden van den geografischen dienst over het tweede kwartaal 1872; b. het verslag van de vordering der werkzaamheden aan den spoorweg van Batavia naar Buitenzorg over de maand Juni 1872 en c. het verslag van de vorder-

ing der werkzaamheden aan den spoorweg Samarang-Vorstenlanden-Willem I gedurende de maand Juni 1872.

Bij de *Jav. Cour.* behoort een bijvoegsel, bevattende eene aantooning der resultaten van den suikeroogst bij onderscheidene in de residentie Probolinggo gelegen suikorfabrieken gedurende het oogstjaar 1871.

26 Augustus 1872.

Naar wij vernemen, is dezer dagen door den kommandant van het leger, — na vergeefse pogingen te hebben aangewend, om in de statuten van de Nederlandsch-Indische Levensverzekering- en Lijfrente-Maatschappij, zoodanige wijziging te verkrijgen, dat ook militairen beneden den rang van officier tot het verzekeren van hun leven, ten behoeve van vrouwen en kinderen, worden toegelaten, — eene commissie benoemd, om te onderzoeken naar de levensvatbaarheid — en om voorstellen in te dienen tot oprichting in den boezem van het leger — van een fonds voor onderofficieren, zoo als ook in Nederland bestaat, waardoor den minderen militair de gelegenheid wordt verschaft, om door afzondering van een deel zijner inkomsten te zorgen, hetzij voor zich zelf, na het verlaten van den dienst, hetzij voor zijne weduwe en weezen, die hij bij overlijden mocht achterlaten.

Deze commissie, die wij toewenschen, dat zij haren arbeid tot een gewenscht resultaat moge brengen, moet zijn te zamen gesteld uit de chefs van het wapen der artillerie en der genie, den chef over den geneeskundigen dienst, den hoofd-intendant der militaire administratie en de kommandanten der 1e militaire afdeling en van de alhier garnizoen houdende kavallerie, met een kapitein der militaire administratie als secretaris.

Wij vestigen de aandacht van het leger op dit vernieuwde bewijs, hoe de legerkommandant in de behoeften van het leger op de meest geschikte wijze tracht te voorzien.

Zaterdag namiddag ten 3 uur ligtte het Russische oorlogstoomfregat *Svetlana*, aan boord waarvan zich Z. K. H. de Grootvorst Alexis van Rusland bevindt, het anker en verliet onze reede om de reis naar China te vervolgen. Bij het vertrek van genoemden bodem werden van het wachtschip de gebruikelijke salutschoten gegeven, terwijl de bemanning vsa dat vaartuig en van Z. M.'s stoomschip *Vice Admiraal Koopman* in het wand paradeerde.

Gister morgen vertrok van hier het stoomschip *Priss Hendrik*, gez. Hendriks, van de maatschappij *Nederland*. Een aantal personen hadden passage genomen, niettegenstaande de vele ongevallen, die de stoombooten dezer maatschappij reeds getroffen hebben. Mogen zij, die hoopvol naar het moederland uitzien, ditmaal de reis maken zonder rampen, zonder verlies van schroefbladen, zonder oponthoud van welken aard ook.

Omtrent de komst en het onthaal van Zijne Keizerlijke Hoogheid den Grootvorst Alexis van Rusland alhier en te Buitenzorg kan, als een vervolg op het voorkomende in het nummer dezer Courant van den 20sten dezer, het volgende worden medegedeeld:

Nadat omtrent het uur der ontscheeping het welmeenen van Z. K. H. vernomen was, begaven zich de resident van Batavia en de majoor, adjudant-intendant van Z. E. den Gouverneur-Generaal in den vroege morgen van den 21sten dezer met de stoomboot *Zyitarum* naar de reede, ten einde den Grootvorst gelegenheid tot ontscheeping aan te bieden.

Omstreeks ten half acht ure kwam de *Zyitarum* aan de landingsplaats aan, alwaar Z. K. H. welkom werd geheeten

door Z. E. den Gouverneur-Generaal, den Vice-Président en de leden van den Raad van Nederlandsch-Indië, de kommandanten der land- en zee-macht, den president der beide hooge gerechtshoven van Nederlandsch-Indië en den president der Algemeene Rekenkamer.

Nadat de wederzijdsche begroetingen hadden plaats gehad, begaven zich de Vorstelijke bezoeker en Zijne Excellentie de Gouverneur-Generaal, zoodaer het gevolg van Z. K. H. en de bovengenoemde hooge autoriteiten naar het Gouvernements hotel te Rijswijk, alwaar zij door de hoofden van de departementen van algemeen burgerlijk bestuur en andere civiele en militaire autoriteiten, de presidenten van de factorij der Nederlandsche Handelsmaatschappij, der Javasche bank en der kamer van Koophandel en Nijverheid te Batavia en de konsuls-generaal, konsuls en konsulaire agenten werden ontvangen.

Nadat de aanwezigen aan Z. K. H. den Grootvorst waren voorgesteld, vertrok de Gouverneur-Generaal met den hoogen bezoeker ten negen ure naar Buitenzorg, alwaar des avonds ter eere van Z. K. H. aan het paleis een diner werd gegeven, waaraan ook de kommandanten der land- en zee-macht en de resident van Batavia, die Z. E. in den loop van den dag naar Buitenzorg gevolgd waren, deelnamen.

In den voormiddag van gisteren 22 dezer te Batavia teruggekeerd, bracht Z. K. H. een bezoek aan het museum van het Bataviaasch genootschap van kunsten en wetenschappen, alwaar de hooge bezoeker door de direktie werd ontvangen en rondgeleid, en na met veel belangstelling van de verschillende verzamelingen te hebben kennis genomen, het hem aangeboden eerelidmaatschap van het genootschap welwillend aannam.

Des namiddags te half vijf ure werden door de vereenigde troepen, uitmakende de garnizoenen van Weltevreden, Rijswijk en Meester-Cornelis, manoeuvres in het vuur uitgevoerd, nadat zij vooraf door den Gouverneur-Generaal en Z. K. H. waren geïnspiceerd.

Nadat de troepen ten slotte voor den Gouverneur-Generaal en Z. K. H. den Grootvorst hadden gedefileerd, betuigde de Gouverneur-Generaal, ook namens den Grootvorst, aan den Leger-kommandant zijne bijzondere tevredenheid over de houding der troepen en over de wijze waarop de evolutiën waren uitgevoerd.

Des avonds werd in het Gouvernements hotel te Rijswijk een galadiner gegeven, waaraan de hoogste civiele en militaire autoriteiten deelnamen.

Bij deze gelegenheid werden door den Gouverneur-Generaal aan Z. M. den Keizer aller Russen en aan Z. K. H. den Grootvorst Alexis en door Dezen aan Z. M. den Koning der Nederlanden en Z. E. den Gouverneur-Generaal feestdranken gewijd.

Na afloop van het diner werd eene algemeene receptie gehouden, die door eene talrijke schare werd bezocht.

Heden morgen vertrok Z. K. H. weder naar boord van het stoomschip *Smetland*. Z. K. H. werd tot aan den Boom uitgeleide gedaan door Z. E. den Gouverneur-Generaal, den vice-president en de leden van den Raad van Nederlandsch-Indië, de kommandanten der land- en zee-macht en vele andere civiele en militaire autoriteiten.

— Op den 1sten Augustus jl. is de Gouvernements inlandsche school te Tanggerang geopend.

In afwachting van de voltooiing van het voor die school bestemde gebouw, wordt voorloopig gebruik gemaakt van een der bijgebouwen van de assistent-residentwoning, dat daartoe zoo goed mogelijk is ingericht.

(*Loc. Cour.*)

Samarang, 15 Augustus. *Verstek*. Heden werd door den Raad van Justitie alhier een vonnis geslagen tegen den

voortvluchtigen D. M., waarbij iedere autoriteit de last wordt gegeven dien persoon, waar hij zich ook moge bevinden, optevatten en naar Samarang te transporteeren. Hij is aangeklaagd wegens oplichting.

Rechtszaken. Heden stond alhier voor den Raad van Justitie terecht de heer V., wagenverhuurder, beschuldigd van het toedienen van slagen met een stoffer aan zijnen staljongen. De eisch van het O. M. was: gevangenisstraf van één maand tot één jaar en eene geldboete van acht tot honderd guldén. De uitspraak zal in de volgende week plaats hebben.

Samarang en andere plaatsen van Java is dezer dagen bezocht door den Hr. Cernuschi, redacteur en mede-eigenaar van het Fransche dagblad *Le Sidèle*. De Hr. Cernuschi heeft zijn belangrijken tocht begonnen met een reis naar New-York, heeft hem voortgezet over de Pacific Railroad tot San Francisco, is daar overgegaan aan boord van een stoomboot die hem naar Japan overbracht, heeft vervolgens kennis gemaakt met Peking en een gedeelte van het binnenland van Mongolië, is daarna via Singapore naar Java vertrokken, waar de Regeering hem den Hr. van Kinsbergen als cicerone aanbeval, en zal nu een kijkje nemen in Britsch-Indië, van Calcutta over land naar Bombay reizende, om ten slotte naar Frankrijk terugtekeeren. Voor vele onzer lezers behoefte het geen herinnering, dat de Hr. Cernuschi tijdens het schrikbewind der Parijsche Commune herhaaldelijk in levensgevaar heeft verkeerd, omdat zijn blad den Communisten, volgens hun eigen getuigenis, meer schaadde dan alle andere bladen te zamen. Hij heeft in die tijden tevens een roerend voorbeeld gegeven van trouwe vriendschap, door zijn voor hem zelden zeer gevaarlijke en, helaas! vruchteloze pogingen, om den Hr. Gustave Chaudey aan de woede van de dode machthebbenden te onttrekken.

De Raad van Justitie te Samarang heeft geweigerd, rechtzitting te verleenen tegen den Assistent-Resident van Djocja, die aangeklaagd werd door den Chineeschen pachter. De Officier van Justitie gaat nu in hooger beroep.

Samarang, 17 Augustus. *Spoorwegzaken*. Wegens het kostbare van een transport per spoor hebben eenige ingezetenen van Salatiga besloten, om in den vervolge hun goederen weer per koele of kar te verzenden.

(*Loc.*)

Hadjis. Een honderd inlanders te Soerabaia die zich opgewekt gevoelen om hunne landgenooten te bekeeren, zoeken scheepsgelegenheid naar Singapore om aldaar ter school te gaan en als *soetji* onder den titel van Hadji weder op Java terugtekeeren.

Hadjis. Negen en zeventig hadjis zijn per stoomboot *Gouverneur Generaal Sloet van de Beale* en zeven en veertig per steamer *Cleator* jongstleden Zaterdag alhier aangebracht.

(*Loc.*)

In de *Locomotief* van 15 Augustus leest men het volgende over Deli en Atjin.

Zeer Geachte Redakteur!

Naar aankondiging der laatste berichten, voorkomende in het *Bataviaasch Handelsblad*, over den toestand in Deli, neem ik de vrijheid de vraag te stellen: Is het voorzichtig geweest van den met de leiding der politieke aangelegenheden belasten ambtenaar, om de twee verdrevene datoes, zoo ver het binnenland in, te doen vervolgen?

Mijn inzichten: neen. Nadat zij de nederlaag geleden en de vlucht genomen hadden, had men hen door middel van

onderhandelingen in handen moeten krijgen en zoo dat niet gelukt ware, hen in het Binnenland moeten laten.

Wij hadden het recht niet hunne uitlevering te eischen van de Bataks, omdat deze onafhankelijke stammen zijn, met welke wij geen contracten hebben.

Wij zouden de uitlevering evenmin geëischt hebben, wanneer die datoos de wijk hadden genomen op Atjesch grondgebied.

Het heeft trouwens ook nooit in de Bestuursbeginselen op Sumatra, zoowel ter Oost- als ter Westkust, gelegen, van onafhankelijke stammen de uitlevering te eischen van vlichtelingen, aan welke misdrijven zij zich ook schuldig hadden gemaakt. Zelfs den Sultan van Djambi, die in 1858 naar de Bovenlanden gevlucht was, liet men onmoed.

Ben ik wel ingelicht, dan heeft men hetzelfde beginsel in de Z. O. en Westerafdeeling van Borneo steeds met vrucht gehuldigd.

Door daarvan afte wijken, is de oorlog op onafhankelijk, onzijdig gebied overgebracht, en heeft men den Inlander als 't ware geprovoceerd.

De Regeering zoude wel doen, al dadelijk een grens te bepalen, welke wij ook in tijd van vrede niet mogen overschrijden. Doet zij dat niet, dan voorzie ik een oorlog zonder einde, waarbij veel te verliezen en weinig te winnen is, waardoor voortdurende verwikkelingen met Batakische stammen zullen ontstaan.

Elk Maleisch vorst kent de grenzen van zijn gebied, en door zich steeds daarbinnen te houden voorkomt hij botsingen met de Bataks, van wie de bloei en de welvaart van zijn land in vele opzichten afhankelijk is.

Want voornamelijk ligt 't immers niet in de bedoeling der Regeering, om de Bataklanden te veroveren en te bezitten? Tenzij men het stelsel van Bestuur op Sumatra's Westkust wilde verlaten, en den toegang van vreemde manufacturen tot de markten van de Westkust mogelijk maken.

De regeering vestige daarop hare aandacht! Het gerucht, als zoude de Sultan van Atjeh aan de zijde van den vijand zijn, verdient weinig geloof. Men moet al zeer slecht bekend zijn met de geografie van de Oostkust van Sumatra, om zulke voor waarheid aantenemen.

Van waar toch zou die hulp moeten komen? Van de zeezijde? Onmogelijk. Van de landzijde? Dan zouden de Atjehnezen eerst naar het Binnenland moeten oprukken, waar onafhankelijke stammen wonen, met wie zij niet altijd in de beste verhouding leven; daarna het gebied van Langkat, welke vorst zeer gouvernementsgezind is, passeeren.

En tot zulk eene opoffering is de vorst van Atjeh niet in staat.

Evenmin is het aantenemen dat de bevolking van Deli in opstand zou zijn gekomen, ter zake van de haar opgelegde heerediensten. Er is geen plaats in N. I. waar zoo weinig heeredienst door de bevolking wordt verricht als in de Assistent-Residentie Siak, en niet één ambtenaar, die een greintje gezond verstand bezit, zou het tegenovergestelde kunnen dulden.

De bevolking, die voor het grootste gedeelte uit kolonisten bestaat, zou in dat geval spoedig verhuizen naar de tegenover ons gebied liggende Britsche plaatsen, waar heerediensten onbekend zijn.

En wat de bewering aangaat, als zoude Deli na de militaire expeditie, bezet moeten worden, dat verklaar ik voor onnoodig; — van 1864 af, tot op het oogenblik waarop de twee datoos in verzet zijn gekomen, — in moeilijker politieke omstandigheden — is er geen militaire bezetting noodig geweest.

Althans ik ken ambtenaren, die het wettig gezag daar zullen weten te doen eerbiedigen, zonder eene militaire bezetting.

Met de plaatsing van bovenstaande regelen in uw geacht blad, zoudt U ten zeerste verplichten

Uw. Dw. Dienaar,
VERITAS.

Roorw, 1872.

Uit Batavia wordt omtrent de jenever-perkara het volgende aan de *Soer. G.* geschreven.

De beruchte jenever-perkara is nog tot geen einde gebracht.

Een dagelijks door den inspecteur van financiën voortgezet onderzoek heeft het aantal gesmokkelde kelders van eenige honderden tot ettelijke duizenden opgevoerd. Ruim 9000 kelders jenever moeten door verschillende firma's alhier successievelijk zijn ingevoerd, zonder dat daarvoor de verschuldigde rechten aan den lande zijn uitbetaald!

En niet alleen met jenever, maar met artikelen van allerlei aard, en op allerlei wijze is gefraudeerd.

Het toldepartement hier is gebleken een Augiasstal van de ergste soort te zijn.

Door den inspecteur Wegener, wien de rol van modernen Hercules in deze is opgedragen, is op doortastende wijze met reiniging een aanvang genomen.

Vier der meer of min ondergeschikte ambtenaren bij de recherche, werd reeds een overplaatsing aangesegd. — Twee hunner vonden het zeer gewenscht hun ontslag aan te vragen en handelden overeenkomstig die wenschelijkheid.

In uitgebreidheid schijnt de kancker die hier aan het toldepartement knaagt, die van het Samarangsche Vendu-Departement verre te overtreffen.

Samarang, 20 Augustus. Militaria Het voorstel, door den Leger-kommandant tot verhooging van de tractementen der officieren opnieuw gedaan, omvat:

een vermeerdering van de bezoldiging van alle luitenants die reeds langer dan zeven jaar gediend hebben met

f 50.—

een tractements-verhooging met f 50.— voor de kapiteins, en

een met f 75.— voor de hoofdofficieren.—

Onderzoek. Men vernemt, dat er alsnog een onderzoek wordt ingesteld naar zekere zaken, tijdens den vorigen Algemeenen Pakhuismeester te Samarang voorgevallen. Het onderzoek betreft onder ander het gebruik dat door sommigen van koffiepessen is gemaakt. (*Loc.*)

Samarang, 22 Augustus. Schoepvaart. Heden morgen verliet een vreemd schip de reede van Samarang, zonder zijn vlag volgens gewoonte te hebben geheschen.

Onmiddellijk werden van het kanonneerbootje twee losse schoten gelost. De gezagvoerder van het schip liet daarop onmiddellijk het anker vallen en heesch de vlag.

De Kapitein heeft door zijne nalatigheid een boete van f 50.— verbeurd.

Maar was hem bij zijn komst ter reede een reglement aan boord gebracht?

Nieuws uit Cheribon. De Resident van Cheribon heeft de handen overvol. Zijn bestuur is waarlijk, niettegenstaande men er weinig van hoort, niet vrij van moeilijkheden;

o. a.:

De wedono van Bantja, Tjiamies, Maas Argadisarta werd onlangs, als verdacht van medeplichtigheid aan moord en knevelarij, uit zijn betrekking ontslagen. De Raad van Justitie te Batavia echter moet bij vonnis van 30 Juli jl. den verzochten rechtsingang tegen hem geweigerd hebben.

Toch bleef de Wedono niet ongedeerd.

Zijn goederen werden reeds sedert 6 maanden buiten zijn

berijk gesteld, en dat op last van zekeren Assistent-Resident. Was deze daartoe bevoegd?

Het is te wenschen dat er recht geschiede.

De Wedono van Kadoe Gedé, Koningan, reeds ontslagen of geschorst, ten minste reeds onschadelijk voor den lande gemaakt, mengde zich in koffië-aangelegenheden om een tekort te dekken in een koffiëpakhuis, dat door een zijner bloedverwanten werd beheerd.

De zoo mysterieuse koffië-zaken handelende over een diefstal van koffië, enz. die in 1870 gepleegd maar niettegenstaande het tekort eerst in het laatst van 1871 officieel bekend werd — zijn nog steeds in revisie. Een groot deel der gevangenen blijft dienstengevolge met landraad-veroordeelden opgepropt.

Voor een paar dagen alweder een koffië-quaestie, die echter gelukkig spoedig ontdekt is. Men poogde in plaats van koffië steenen afteleveren. De zakken waren gedeeltelijk daarmede opgevuld.

Tegen den onlangs opgetreden hoofd-djaks van Oberibon werden ook gewichtige zaken aanhangig gemaakt. Er had reeds een gerechtelijk onderzoek van uit Batavia plaats.

Ook hier is elke inlander en vreemde oosterling verplicht, 's avonds over straat wandelende, zich van licht te voorzien. Alleen zeker soort inlandsche vrouwen mag uitzondering maken op die keur! Haar paspoort vervangt de lamp.

Met het rooi- en wijkmeesterschap is het ongelukkig gesteld. Nog erger met de vele behoeftige zieken, die gebrek lijden aan hulp.

De politie laat veel te wenschen over. Er is een schout maar zonder oppassers. Men zag den schout onlangs, te paard rijdende, persoonlijk een boosdoener, gebonden, naar zijne bestemming geleiden. De inlandsche politie heeft te zeer de overhand. Anders zouden de handelingen van den ijverigen schout stellig van meer gewicht zijn. Vele zijner pogingen, vooral met betrekking tot overtredingszaken, werden niet met den gewenschten uitslag bekroond.

(Loc.)

Samarang, 14 Augustus. Niet zeer lang geleden berichtten wij de aankomst alhier van 214 hadjies. Dezer dagen arriveerde per Singapore alweder eene bezending mekkangangers tengetale van 110.

Zonder nu in het minst de godsdienstvrijheid te willen bekorten, kunnen wij toch de vraag niet weerhouden, of het toenemend getal dezer pseudo-priesters geen stof tot nadenken geeft.

Wij voor ons zien volstrekt geen heil in die zoo in 't ooglopende vermeerdering dezer ijveriaars, noch voor het gouvernement, noch van de bevolking, ten koste van wie deze lieden voortaan hopen te leven.

Samarang, 16 Augustus. Voor eenigen tijd meldden wij dat een zestigtal militairen, wier diensttijd verstreken is, per het stoomschip *Prins Hendrik* zouden repatrieeren.

In dit getal is eene wijziging gekomen doordien men het aan de keuze der belanghebbenden heeft gelaten met welke schepsgelegenheid zij wenschen te vertrekken. Een gedeelte dezer militairen heeft daarop verklaard liever de reis naar Europa per zeilschip te willen maken, terwijl een ander deel ten bedrage van 39 man de voorkeur blijft geven aan den overtocht per *Prins Hendrik*.

Ook een achttal ontslagen militairen thans nog onder toezicht der politie zullen per *Prins Hendrik* naar Nederland worden opgezonden. (Saw. Conr.)

Samarang, 17 Augustus. Van eene welwillende hand ontvangen wij de mededeeling dat bij den heer J. A. Dezentjé te Ampel ten behoeve der noodlijdenden van den Me-

rapi zijn binnengekomen de giften van / 70,25 en / 126. (Saw. Conr.)

Samarang, 19 Augustus. Uit Djoejo vernemen wij dat de hangende zaak tusschen den chineeschen opiumpachter en den Assistent Resident aldaar een minder gunstigen keer zou hebben genomen voor genoemden ambtenaar. (Saw. Conr.)

Samarang, 20 Augustus. Uit Timors hoofdplaats Koepang vernemen wij dat in den nacht van den 30 Juli aldaar een ware paniek is ontstaan, tengevolge van een gerucht als zouden de Timorezen uit het gebergte op de stad aanrukken. Onderscheidene inwoners, door vrees overmand, hebben zich in prauwen naar het naburige eiland Semaaw begeven, ten einde niet in handen te vallen van een vijand, die slechts in de kranke verbeelding bestond van dezen of genen Koepangschen held.

Het grootst getal manschappen, dat de schutterij op dien merkwaardigen nacht kon bijeenbrengen, beliep 30 à 40 man. (Saw. Conr.)

Samarang, 23 Augustus. Zijn wij wél onderricht, dan moet er tijding uit Batavia zijn ontvangen, waarbij de assistent resident van Djoejo geheel is ontslagen van alle rechtsvervolging. Genoegen zal het ons doen, zoo die tijding zich bevestigt. (Saw. Conr.)

Soerabaja, 12 Augustus. De Inspecteur-Generaal van financiën Motké is Zaterdag jl. alhier aangekomen en in het residentiehuis afgestapt.

Wij ontleenen het onderstaand partikulier schrijven uit Rembang van iemand die beweert dat hij het weet en voor de feiten kan instaan.

Zoo er een Assistent Residentie op Java is, door het Gouvernement stiefmoederlijk behandeld, dan is het de afdeling Bodjoenogoro, in de Residentie Rembang.

De reizigers van af Soerabaja die afleeding binnenkomen, worden onmiddellijk angstig door den slechten toestand der bruggen, de verwaarloosde districtswoningen, en de gespleten muren der op het vallen staande gevangenis, van welke men er met die te Bodjoenogoro vier te zien krijgt, en deze maken een treurigen indruk; van de laatste zijn de muren omgevallen en is de toestand meer dan ellendig. De slechte toestand der bruggen is niet te beschrijven, en is het onbegrijpelijk hoe men er menschen aan waagt, om met zware rijtuigen er over te rijden, de groote heeren passeeren er nimmer ook, de Resident ook niet, die slechts eens in het jaar, in groote haast even komt wegens den aanslag, om zoo spoedig mogelijk terugtekeeren, altijd langs den grooten weg die zeer goed in orde is, doch van de afleeding niets te zien geeft, want de weg in de afleeding van af Toeban is slechts 4 paal, terwijl de weg die voor Bodjoenogoro van Babat tot de grenzen van Ngawie loopt, ongeveer 50 paal lang zal zijn.

De Solo-rivier doorstroomt de geheele afleeding, maar overal worden personen en rijtuigen overgezet, op de meest middeleeuwsche manier, door cano's en zogenaamde wasakken. Tusschen Soerabaja en Kediri zijn er zeker wel vijf kostbare bruggen over de Kediri rivier, hier geen enkele, en wat nu de kroon op alles zal zetten is, dat de Regeering die afleeding in eens onnadenkend uit de geheele beschaafte Maatschappij wil sluiten en ongennaakbaar maken, door te bevelen dat in die afleeding alle Regentspaarden moeten worden ingetrokken, alle postloodsen gesloopt, alle personeel ontslagen en zulks vóór of op 1 September, zoodat het onherstelbaar blijft; alleen tusschen die plaats en Toeban zal het genaakbaar blijven. Hoe het plaatselijk

bestuur er niet met alle mogelijke kracht tegen opkomt om die kostbare en rijke afdeeling tot wildernis te maken, is niet te begrijpen; hoe het hooge bestuur door een blik op de kaart niet inzielt hoe hoog nadeelig die maatregel zal werken, is onverklaarbaar, want het is zeker — en ieder in de binnenlanden bekend particulier zal mij toestemmen — dat nu de ellendige bruggen geheel zullen vervallen en de bestaande weg door de geheele afdeeling zeer spoedig totaal onbruikbaar zal zijn zelfs voor karren, al wordt het tegendeel gelast, is het zeker; en hoe zal dan binnen 10 jaar de toestand hier zijn, het verwilderen der afdeeling zal de politie ook in haar werkring belemmeren, en hoe zal het worden met de veiligheid van personen en eigendommen?

Bodjonegoro is toch — hoe miskend — een zeer belangrijke afdeeling, misschien voor het batig slot de belangrijkste op Java; reeds meer dan 20 à 30 jaren levert het een batig saldo van f 600 à f 700,000 op, en er is door het Gouvernement nooit een cent ten algemeenen nutte besteed, geen waterwerken als door heerenkomsten van de bevolking; niet het minste is er ooit door het Gouvernement gedaan voor de geleverde miljoenen en zal het nu van alle maatschappelijk verkeer worden afgesloten?

Vroeger wierden er door de tabakfabrieken, ongeveer f 900,000. — onder de bevolking gebracht; zulks is zeer vermindert en zal misschien nu f 300,000. — bedragen; het bestuur heeft nooit iets gedaan om de fabrieken aan te moedigen, misschien wel het tegendeel, en niettegenstaande dien teruggang is de belasting op dezelfde hoogte gebleven.

Van waar die verregaande onbillijkheid, die een ieder, ook de Inlander en Chinees, wel degelijk opmerkt? Er is een groot personeel bij den waterstaat op Bembang; voor alle afdeelingen wordt iets gedaan, voor Bodjonegoro niet; wanneer zal er een einde aan dien toestand komen en zal dit geschrijf ten gevolge hebben, dat het Gouvernement de onbillijkheid van de voorgeschreven intrekking inzielt?

(Soer. Cour.)

Soerabaja, 15 Augustus. Men schrijft ons van Lamongan dd. 13 dezer:

Jaren geleden werd in de Soerabaja Courant de aandacht gevestigd der Regeering op den ellendigen toestand waarin hier, zonder overdrifing, alles verkeert. Binnenboeien ontbreken, de assistent-residents woning behoort tot de projecten, zijn kantoor idem. Het Gouvernements archief wordt nog steeds opgeborgen in een bamboezen krot, omgeven door inlandsche woningen van hetzelfde allooi, een enkel vonkje is voldoende om daarvan een aschhoop te maken. Aan begrotingen en plannen heeft het niet ontbroken, het fiat executie alleen laat zich steeds wachten. En toch wordt er geld verkwist. Hoe dit te rijmen? Het navolgende zal zulks ophelderen. Men is thans hier bezig met het bouwen van een tijdelijke gevangenis welke half voltooid reeds f 3000 kost.

En wat voor een gevangenis? Het gelijkt wel een tjerhok. Zonderling gebouwd vindt men nergens. Het is een product van een alcohol-idee! Verbeeld u een vierkant van met tusschenruimten geplante klapperboomen, welke men heeft aangevuld met ongespleten bamboezen, en zie daar het toekomstig verblijf van preventief gevangenen en dwangarbeiders. Waarlijk, nolens volens, hoe ernstig men ook zij gestemd, bij den aanblik van dat pronkstuk van ongekende bouwwoorde moet men het uitproesten van het lachen. En dat kost duizenden! (Soer. Ct.)

Paseroean, 10 Aug. De twee heden morgen publiek verkochte Gouvernements Koffiepakhuizen ter hoofdplaats Paseroean brachten op f 12,800. Kooper de Heer J. F. Mentel.

Wij deelden in ons No. 31 onzen lezers mede, zegt de Forstenlanden, dat de Commissie tot onderzoek en behandeling van het procédé Sayers een stap vooruit had gedaan, door het roadzenden van een teekening, waarop ieder landhuurder of administrateur in kon teekenen, voor de som die het hem waard was om met het geheim bekend te worden.

Enkelen, die hun geld beginnen te verliezen, willen nu aan de Heeren Sayers & Co. vragen, wat zij voor hun geheim hebben moeten, dan zouden zij die som bijeenbrengen en in het bezit van het geheim kunnen komen. Die zich dan later aansluiten wil, kan dan met die Heeren overeenkomen en natuurlijk pp. gewijze deelen in de door hen reeds betaalde retributie aan Sayers & Co.

Heeft dat plaats dan heeft de commissie tot niets geëindigd dan om de zaak te vertragen.

Doch de Heeren Sayers & Co. hadden op de vergadering van 15 Juni jl. moeten zeggen, wat nu de Heer W. van Raalten zegt, namelijk. „Ik vraag zoo veel en daarvoor hebt ge mijn geheim.”

Dan had men kunnen beginnen waar men nu mede eindigt!

Djakjokarta, 17 Aug. Van het procédé van Raalten vernemen wij gunstige berichten. De resultaten daarvan moesten even zoo voordeelig zijn als die van de HH. Sayers & Co. Aan de bewerking is bijna geene kosten verbonden en zijn daarbij geene chemische preparaten noodig. Wat men er bij noodig heeft, kan men in alle dessa's bekomen en vordert zulks zelfs zeer geringe uitgaven.

Het enige wat wij nu nog wilden weten is of, evenals bij het procédé Sayers, de indigomandoor, dat onmisbaar meubelstuk, ja de man met of zonder wien het is to be or not to be, gemist kan worden.

Voor het procédé Sayers zijn de teekeninglijsten aan het circuleeren. De uitslag der teekening hopen wij nader te kunnen mededeelen. (Forstenlanden.)

Zendingnieuws — Men bericht ons van Oeta Rimbaroe, dat daar en te Si-Mapil april kerkjes worden gebouwd voor de Inlandsche Christen gemeenten aldaar die langzamerhand in uitgebreidheid toenemen.

Voor de derde in dit jaar te houden gouvernementskoffie-veiling waren op heden in 's lands pakhuizen te Padang ontvangen:

	Picols.	Katties
Bovenlandsche koffie.	11703	09.
Aijer-Bangies	259	23.
Mandheling	1290	00.
Ankola	310	08.
Painan	176	00.

13738 40.

2e Soort 1314 27.

(Sum. Cour.)

15052 67.

Padaang, 3 Augustus. Z. Exc. de Leger-kommandant is jl. Dondordag naar Batavia teruggekeerd. Voor zijn vertrek heeft Z. Exc. in een afscheids-speech zijne hooge tevredenheid over hetgeen hij hier gezien had, betuigd; en de wensch uitgedrukt dat de Kolonel, Kommandant dezer kust, na zijne terugkomst van verlof uit Nederland, nog lange jaren zijne diensten aan het Ned. Ind. Leger zoude mogen wijden.

De voorbereidende expeditie naar den Quantan, zal binnen kort vertrekken. Wij hopen dat de onlusten in Del-

zoo spoedig zullen zijn goeindigd, dat zij aan het vertrek der definitieve zending goene beletselen in den weg kunnen leggen.

Tot Secretaris der expeditie zonde de Contr. Baron van Hoevell benoemd zijn.

Het bestuur der Ass.-Residentie XIII en IX Kotta's is door den Ass.-Resident den Hr. Cornets de Groot aan zijn opvolger den Hr. Greve overgedragen.

Wij vernemen dat per laatste boot, twee kistjes aan het adres van hier gevestigde firma's zijn aangebracht, die Goudraad moesten inhouden doch in plaats daarvan bleek het eene een klipsteen, het andere een stuk lood te bevatten. Oock een partikulser ontving een steen, in plaats aan de hem geadviseerde passementerijen, terwijl nog andere kleine kollis duidelijke sporen droegen van onderzoek te zijn (o. n. waren er blikken binnenkisten opengescheurd) wier inhoud echter minder van de gading der „veerlijke vinders“ scheen te zijn geweest. Al deze goederen zijn per St. „Prins Hendrik“ van Nederland aangebracht, en, daar men bij verzendingen over Batavia met andere gelegenheden, nooit van dergelijke diefstallen gehoord heeft, komt ons de veronderstelling niet gewaagd voor, dat de ontvreemding aan dat stoomschip heeft plaats gehad. Wij hopen dat een streng onderzoek tot ontdekking en voorbedijde bestraffing van de ware schuldigen moge leiden; — blijkt het dan dat er werkelijk aan boord van den „P. H.“ gestolen is, dan mag de Maatschappij „Nederland“ wel van naam veranderen, want dan toont ze precies die hoedanigheden niet te bezitten, die den „Nederlander“ kenmerken: „vrijheid“, — volgens ontvangen, en den lezers reeds medegedeelde berichten, van passagiers per „Prins van Oranje“, schijnt aan boord de ondragelijkste dwang te bestaan; „Zeevrees“ — in den loop van een jaar is er nog maar ééne, zeggen eene reis zonder ongelukken afgevoerd; — „veerlijkheid“ — de vrachtgoederen worden gestolen!! Trouwens, wanneer men bij het vernemen van deze diefstallen het verhandelde over het Boelen-kontrakt in de voorlaatste algemeene vergadering herleest, komt dan niet onwillekeurig het spreekwoord „stel maitre tel valet“ in herinnering? (Psd. Hbl.)

Padang, 10 Aug. Naar wij vernemen, is de Heer Groenereld, Chineesche tolk alhier, aan de Ned. Ambassade welke in China wordt gevestigd, als tolk toegevoegd, en kan men zijn vertrek als zeer aanstaande te gemoet zien. Het is te hopen dat de daardoor alhier opvallende betrekking van Chineesche tolk spoedig moge worden vervuld.

Padang, 14 Augustus 1872. Uit de Bovenlanden wordt ons bericht dat de Controleur van Palembang, de heer W. Michielsen, er in geslaagd is, een nieuw tracé te vinden voor den weg over de Datar. Velen kennen het moeielijk bergpad, dat tot nu toe gold voor weg naar nauwelijks dien naam mocht dragen. Het gevolg van deze ontdekking kan o. a. wezen dat het koffie transport hetwelk tot nu toe over Matoea en Manindjoe geschiedde, in het vervolg rechtstreeks naar Mokko-Mokko plaats heeft, waardoor het vroeger traject van 23 palen op 11 wordt gebracht. Bij het bezoek door den Legerkommandant aan de Bovenlanden gebracht, is de aandacht van Z. Exc. op den nieuwen weg gevestigd, en zijn oordeel moet, met betrekking tot het defensie-stelsel, gunstig luiden voor het nieuwe pad.

Dat het Gouvernement zijn eigen belang versta den arbeid van den Controleur goedkeure en aanmoedige en niet moeielijke hetgeen zijver en practische kennis tot stand bracht.

ALGEMEEN OVERZICHT.

De laatste berichten uit Deli luiden gunstig. De vijandelijkheden zijn gestaakt en er wordt met de onafhankelijke Battaks weder onderhandeld over de uitlevering der overblijvende Dato's.

Den 19den wierp het Russische oorlogstoomschip *Sretzawa*, komm. de vice-admiral Kramer, ten 3 ure in den middag het anker ter reede. Z. K. H. Grootvorst Alexis bevond zich aan boord. Den volgenden dag bezocht de prins incognito de stad. Den 31sten des morgens ging Z. Exc. de Gouverneur-Generaal met vele autoriteiten den prins aan den Boom begroeten en vertrok met hem naar Buitenzorg, waar des avonds een bal ter zijner eere werd gegeven. Den 22sten keerde de G. G. met den hoogen gast hier terug. Op het Koningsplein werd des middags een spiegelgevecht door de garnizoenen van Weltevreden, Rijswijk en Moester Cornelis geleverd, dat zeer goed geslaagd is. Op een gala-diner volgde eene dansreceptie, die zeer druk bezocht werd. Z. Exc. leidde den 23sten den Grootvorst uit en gebruikte des namiddags het diner aan boord van het Russische fregat. Den volgenden dag vertrok de prins naar de Amour-rivier.

Den 26 Juli heeft radja Brooke een bezoek op Pontianak gebracht.

Den 18den barstte alhier in Kampong Djeroek, bij het Molenvliet, een brand uit, die in een paar uren tijds 144 huizen in den asch legde. De schade werd op f 31,922, bij matige taxatie, begroot. De commissie van beheer van het watersnoodfonds heeft aan de noodlijdenden 30 procent van hun verlies te goed gedaan.

Z. Exc. de Gouverneur-Generaal heeft eene bijdrage van f 500 aan het Thorbecke-fonds gezonden. De heeren Kunst, inspekteur van het onderwijs voor Europeanen, en dr. Hoorweg, directeur van het Gymnasium Willem III, hebben de onderwijzers in Indië aangespoord bijdragen te leveren en hunne roepstem is gehoord, want reeds moet door den onderwijzerstand op Java eene som zijn bijeengebracht.

Mr. Francis, die de wijk naar Singapore had genomen, is door den Raad van Justitie alhier wegens de opiumperkats tot 3 jaren gevangenschap en f 10,000 boete veroordeeld.

Naar wij vernemen, heeft het Hooggerechtshof van N. I. dezer dagen op nieuw te beslissen gehad: of men door gefalsieen, in zake van laster en boon, volgens de Indische wetgeving, in druk aangevoerde feiten mag bewijzen, naar aanleiding van een veroordeelend vonnis door den Raad van Justitie te Soerabaja geslagen. In strijd met eene vroegere beslissing heeft het Hof in een breed gemotiveerd arrest de gestelde vraag ontkennend beantwoord en in revisie het vonnis bekrachtigd. Eene gevestigde jurisprudentie op dit voor de pers zoo belangrijke onderwerp bestaat derhalve niet.

Tot resident van Krawang is benoemd de heer jhr. mr. O. E. van Nispen, ass. resident van Malang.

Het telegram, door de Handelsvereniging alhier ontvangen, berestigd door eene mededeeling in het officieele blad, dat de heer Fraser concessie had verkregen voor een stoomvaartdienst op Australië en dat een belangrijk subsidie daarvoor op de Indische begrooting voor 1873 zal worden voorgedragen, is hier met welgevallen begroot. Het subsidie, dat voor vijf proefreizen tot een bedrag van f 150,000 werd aangevraagd, blijkt tot f 100,000 te zijn gereduceerd.

Nog bevat de *Jar. Ct.* van gister eene strafbeslissing op het koopen of verkoopen van Gouv. koffie, behalve voor eigen gebruik.

Aan in- en uitvoerrechten is buiten Java en Madura over de maand Juni ontvangen f 65,252,71, hetgeen met de

opbrengst over de 5 vorige maanden des jaars uitmaakt f 334,830,97. De mindere ontvangst van ruim een ton tegen 1871 is hoofdzakelijk gelegen in den minderen verkoop van koffie te Padang, wegens gemis aan afvoermiddelen.

Men spreekt ook van een Franschen maildienst naar Nieuw-Caledonie, via Batavia, die nog in dit jaar georganiseerd zou worden.

Den 1 dezer is de inlandsche gouv.'s school te Tanggeran geopend.

Z. Exc. de legerkommandant heeft de grondslagen gelegd voor een pensioenfonds voor onderofficieren van het Indisch leger.

Op de gister gehouden veiling van 25.000 pikols gouv. koffie bracht deze f 42,73 per pikol op.

Men verzekert dat de heer Cd. Busken Huët met 10. Januari a. s. zijn ontslag als redakteur van de *Javabode* neemt en, door tusschenkomst van den heer Hasselman, van het Indisch bestuur wederom vrije passage naar Nederland zal verkrijgen, om de toenemende heftigheid van de pers in het moederland te breidelen, vooral op het stuk van godsdienstkwestien. Ook zegt men dat hij daar verder, mede tot dat doel, een dagblad gaat redigeeren, waarin prachtig gestyleerde vuurwerk-artikelen over Indische zangelegenheden zullen voorkomen, waardoor geen enkel vraagstuk één enkelen stap nader tot oplossing komt.

De *Javasche Ct.* van 23 dezer deelt de samenstelling mede van de commissie, die in dit jaar het groot-ambtenaars-examen zal afnemen. Volgens een ons medegedeeld schrijven uit Nederland, afkomstig van een Indisch ambtenaar die bedoeld examen daar met goed gevolg is gaan afleggen, wordt de wetenschappelijke vorming te Leiden geroemd. Met klem wijst nogtans de briefschrijver, die hier geboren is en het verschil in toestanden derhalve goed weet te beoordeelen, op het hemelsbreed onderscheid in de hulpmiddelen, die men in het moederland en hier heeft, om zich voor de verischte examina te bekwamen, terwijl volgens de getuigenis van bevoegde beoordeelaars hier het examen met wellicht grooter gestrengheid wordt afgenomen.

De zaak van den ass.-resident van Djokdja, die door een Chinees beschuldigd werd hem de kwitantien over eene beaangrijke som, welke hij als opiumpachter moest storten, op bedriegelijke wijze te hebben oonthouden, neemt een gunstigen keer voor den betrokken ambtenaar, maar niet voor den Chinees, die te Djokdja alles behalve goed staat aangekeend. Met het oog op de antecedenten van den Europeeschen ambtenaar kostte het ook velen moeite zelfs voor een oogenblik het oor aan de tegen hem ingebrachte beschuldiging te leenen.

Omtrent de steenkolen van het Ombilien-kolenveld heeft de luit. t/z. le kl., de heer Spanjaard, een rapport over de op de *Maas en Waal* genomen proeven uitgebracht, dat in de *Javasche Ct.* is opgenomen, waaruit blijkt, dat Sumatra kolen oplevert, die de vergelijking met de Newcastle-kolen gerust kunnen doorstaan, ja, de voorkeur verdienen. Wij zien thans met verlangen het verleen van concessie voor den aanleg van den spoorweg te gemoet, welke onmisbaar is om het kolenveld in exploitatie te brengen.

Van Timor meldt men, dat eene paniek op Keopang was ontstaan door het geheel ongegronde gerucht, dat de Timoreezen uit het gebergte met vijandige bedoelingen tegen de plaats oprukten.

Men deelt ons van Banjermasin eenige bijzonderheden mede omtrent het optreden van den Sultan van Barouw tegen de zeeroovers, waarvan hij zestien heeft opgevat en liet afmaken.

Aria, een oud-ingerestene van den Haag, heeft dezer dagen alhier een letterkundig werk, onder den titel van *Prosa en Poezy* uitgegeven, dat met veel bijval ontvangen wordt.

Trouw- Geboorte- en Doodberichten.

Gehuwd:

- Juli 15 C. A. van Wieringen met J. P. H. E. Verstoegh, Banda.
 " 17 J. van Puffelen met C. J. Overdijk, Ambon.
 Aug. 8 J. B. Kampschuur met Ch. P. Meijnderts, Cheribon.
 " 13 J. F. D. Utermark met jonkvr. M. E. van Nippen, Malang.
 " — K. Boogaard met M. H. Beer, Batavia.
 " 14 E. J. K. J. L. Jacobson met W. G. D. Servatius, Batavia.
 " — H. IJpes met C. A. W. L. Schenek, Batavia.
 " 15 F. G. Leidelmeijer met J. S. M. Serlé, Solo.
 " 19 J. H. Pannekoek met F. M. L. Storm van 's Gravesande, Batavia.
 " 20 A. Mesritz met M. Mulder, Samarang.
 " — E. Kirberg met B. Sudhaus, Batavia.
 " 21 M. Bajetto met H. Goesow, Batavia.
 " 22 W. J. Plesch met S. J. Loeff Schuphoven, Samarang.
 " — Mr. W. B. Bergsma met A. H. L. J. van Nouhuys, Soerabaja.

Bevalen:

- Juli 19 H. Steendam, geb. Voll, [D.], Balangnipa.
 " 22 A. C. Smeets, geb. v. d. Errelen, [D.], Makassar.
 Aug. 5 F. C. Guffroy, geb. Waits, [D.], Batavia.
 " 6 H. E. Ketelaar, geb. Thijssen, [Z.] Padang.
 " — C. Koldewijn, geb. de Graaff, [Z.], Makassar.
 " 8 J. C. Baldinger, geb. de Haan, [D.], Padang Pandjang.
 " — M. B. Houtman, geb. Retgers, [D.], Benkoelen.
 " — H. E. E. Werlemann, geb. Manger, Fort de Kock.
 " 11 S. E. Pas, geb. Vermeulen, [Z.], Soerabaja.
 " 13 Mevrouw W. Lagarde, [Z.], Medinie.
 " — J. A. Bangert, geb. Mekern, [D.], Toelung Agong.
 " 14 C. G. van der Heijde, geb. van Gijen, [D.], Solo.
 " — J. Goddaens, geb. Chalot, [Z.], Batavia.
 " 15 E. Baier, geb. Scott, [D.], Samarang.
 " — F. Fontijn, geb. Groothuis, [Z.], Soerabaja.
 " — J. C. Niemans, geb. Voogd, [D.], Soerabaja.
 " 18 H. L. Snermoudt, geb. v. d. Wiel, [D.], Soerabaja.
 " 19 S. M. H. Coster van Voorhout, geb. Deeltman, [Z.], Soerabaja.
 " — S. Bezoet de Bie, geb. Sijthoff, [Z.], Batavia.
 " 21 Ch. G. Klein, geb. van Steenberg, [Z.], Solo.
 " — L. B. White, geb. van Polanco Petel, [Z. en D.], Soerakarta.
 " 22 J. P. Krijgsman, geb. van Spangenberg, [Z.], Samarang.
 " — W. T. A. Perié, geb. Hoogenraad, [D.], Batavia.
 " 24 W. S. C. Brewer, geb. Nieuwenhuijzen, [Z.], Batavia.
 " 25 C. C. Pajen, geb. Klein, [D.], Batavia.
 " — H. E. Pietermaat, geb. Horst, [D.], Batavia.

Overleden:

- Juli 21 J. Klap, Tagal.
 " 31 Dochtertje van J. A. James, [3 j.], Padang.
 Aug. 4 E. C. Smulders, geb. van Franquemont, [72 j.], Batavia.
 " 5 J. A. Kluijtmans, geb. Lonncux, Ngavie.
 " 7 R. W. Oraandijk, Soerabaja.
 " 10 K. Faber, geb. Polak, [61 j.], Soerabaja.
 " — Dochtertje van L. de Kock [21 1/2], Klatten.
 " 12 Zoontje van K. F. W. Koelman, Soerabaja.
 " 14 Dochtertje van Houtman, Benkoelen.
 " 15 Zoon van de Wed. van den Dungen, Soerabaja.
 " — Jhr. W. C. Goldman, Batavia.
 " 16 Zoontje van J. A. Grashuis, [2 j.], Meester Cornelis.
 " 23 C. H. Krijgsman, Batavia.

**GOVERNEMENTS-BESLUITEN, BENOEMINGEN,
ENZ.**

IN NAAM DES KONINGS!

DE GOUVERNEUR-GENERAAL VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Den Raad van *Nederlandsch-Indië* gehoord:

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, Salut!

doet te weten:

Dat Hij, overwegende dat het noodzakelijk is, ter meerdere verzekering der nakoming van de verplichting, opgelegd bij resolutie van den Gouverneur-Generaal in Rade van 3 Februarij 1833 no. 1 [Staatsblad no. 7], straffen te bedreigen tegen de overtreding van evengemelde algemeene verordening:

Lettede op de artikelen 20, 29, 31 en 33 van het reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië;

Heeft goedgevonden en verstaan:

Te bepalen, als volgt:

Zij die, in strijd met de bij de resolutie van den Gouverneur-Generaal in Rade van 3 Februarij 1833 no. 1 [Staatsblad no. 7] vastgestelde verplichting, de aan het Gouvernement te leveren koffij aan de levering onttrekken, verkoopen of aan anderen afstaan, met het doel, haar aan die levering te onttrekken, alsmede zij, die de voornoemde koffij van de planters koopen of verkrijgen en aan de levering aan den Lande onttrekken, worden gestraft, zoo het Europeaan of met desen gelijkgestelden zijn, met gevangenisstraf van acht dagen tot drie maanden en een geldboete van ten hoogste / 1000.— en zoo het inlanders zijn of met desen gelijkgestelden, met dwangarbeid buiten den ketting voor den tijd van acht dagen tot drie maanden en een geldboete van ten hoogste / 1000.— beide met verbeurdverklaring der aangehaside koffij.

Van de verplichte levering aan het Gouvernement is uitzonderd de koffij, bestemd voor persoonlijk gebruik van den planter en diens huisgezin en die, welke gebruid en in den vorm van poeder voor binnenlandsch gebruik is bestemd.

En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, zal dese in het staatsblad van Nederlandsch-Indië geplaatst en, voor zoo veel nodig, in de Malausche en Chinesche talen aangeplakt worden.

Gedaan en beveelt voorts, dat alle hooge en lage kollegiën en ambtenaren, officieren en justiciëren, ieder voor zoveel belang, aan de stepte naleving dezer de hand zullen houden, zonder oogenliking of aanzien des persoons.

Gedaan te Buitenzorg, den 24sten Augustus 1872.

LOUDON.

*De Algemeene Sekretaris,
VAN HARENCARSPËL.*

(Staatsblad no. 146.)

EXTRAKT uit het Register der Besluiten van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië.

BUITENZORG, den 26sten Augustus 1872, (No. 2.)

(Staatsblad no. 147.)

Gelezen de missive van den Minister van Kolonien, van 9 Juli 1872 Lt. A.n., no. 7/1038;

Is goedgevonden en verstaan:

Krachten magtiging des Konings, met wijziging van art. 9 van het reglement op de reis- en verblijfkosten van burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië (Staatsblad 1862 no. 153a), te bepalen, dat de vergoedingen aan burgerlijke ambtenaren en militairen, [met eene burgerlijke betrekking bekleed, die voor rekening van den lande reizen, — om aan andere personen transport te mogen verleenen met de middelen van vervoer, van gouvernementswege vorstrekt, voortaan niet meer door den Gouverneur-Generaal worden verleend, maar door den chef van het departement van algemeen bestuur, waaronder het postwezen behoort.

Afschrift, enz.

Ter ordonnancie van den Gouverneur-Generaal
van *Nederlandsch-Indië*:
De Algemeene Sekretaris,
VAN HARENCARSPËL.

Bij art. 1 van het besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, van 26 Augustus 1872, No. 6, is aangekond, dat aan Max Carl August Seiffarth, tijdelijk opzigtcr bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken, geboren te Weimar (groot hertogdom Saksen Weimar Eisenach, wonende te Madjalangka (Cberibus), bij de wet van 17 Juni 1872 (Nederlandsch staatsblad No. 77) brieven van naturalisatie als Nederlander zijn verleend.

Civiel Departement.

Verleend:

Een tweejarig verlof naar Europa, wegens ziekte, aan den telegrafist der tweede klasse A. Schneider.

Ontslagen:

Op verzoek, oervol, uit zijne betrekking, wegens ziekte, de griffier bij den landraad te Madioen C. W. Doeve.

Kervol, uit 's lands dienst, de ambtenaar op wachtgeld J. W. Halkema, laatstelijk controleur der eerste klasse bij het binnenlandsch bestuur in de residentie Wester-afdeeling van Borneo.

Benoemd:

Tot eersten substituut-griffier bij het hoog-geregtshof van Nederlandsch-Indië, de tweede substituut-griffier bij dat hof mr. G. van der Jagt.

Tot tweeden substituut-griffier bij het hoog-geregtshof van Nederlandsch-Indië, de derde substituut-griffier bij den raad van justitie te Batavia mr. J. H. Tersteeg.

Tot derden substituut-griffier bij het hoog-geregtshof van Nederlandsch-Indië, de regterlijke ambtenaar voor de dienst in Nederlandsch-Indië mr. H. Wichers.

Tot griffier bij den opgaanden regter in de vierde afdeeling, de tweede substituut-griffier bij den raad van justitie te Batavia mr. A. W. C. Verweij.

Tot tweeden substituut-griffier bij den raad van justitie te Batavia, de regterlijke ambtenaar voor de dienst in Nederlandsch-Indië mr. P. van der Poel.

Tot derden substituut-griffier bij den raad van justitie te Batavia, de griffier bij den landraad te Modjokerto mr. D. Mounier.

Tot griffier bij den landraad te Madioen, de ambtenaar op non-activiteit A. E. Bach, laatstelijk dat ambt bekleed hebbende.

Tot griffier bij den landraad te Demak, de ambtenaar op onderstand C. M. Daerwijk, laatstelijk griffier bij de rechtbank van kriminele zaken te Djokdjokarta.

Tot telegrafist der tweede klasse, de telegrafist der derde klasse J. H. Tielman.

Departement van Oorlog.

Verleend:

Een tweejarig verlof naar Nederland, wegens ziekte, aan den eersten luitenant der artillerie P. F. Vroede.

Gesteld:

Op verzoek, op non-activiteit, zonder bezwaar van den lande, voor den tijd van zes maanden, de tweede luitenant der artillerie M. N. Wijt.

Door den Kommandant van het Leger en Chef van het Departement van Oorlog in Nederlandsch-Indië:

Zijn geplaatst:

Geneeskundige dienst.

Bij het groot militair-hospitaal te Willem I. de militaire apotheker der derde klasse T. W. van Vogelzand;

Bij het scheikundig laboratorium te Woltevreden, de militaire apotheker der derde klasse D. I. Peij; beïden onlangs uit Nederland aangekomen, als bestemd voor de dienst hier te lande.

Artillerie.

Als adjudant van den chef van het wapen, de eerste luitenant D. J. Derks, van het materieel.

Overgeplaatst:

Infanterie.

Bij het 3de batalion, de kapitein C. H. Visscher;

- Bij het 5de bataillon, de kapitein N. van Marion; beiden van het 18de bataillon.
- Bij het 9de bataillon, de kapiteins C. J. Knoote, A. P. W. Meis en C. G. H. F. van Schendel, respectievelijk van het subaltern-kader te Batavia, het garnizoens-bataillon der Westerafdeeling van Borneo, en het 16de bataillon.
- Bij het 10de bataillon, de kapitein L. C. Erns en de tweede luitenant A. C. Steenhoven en J. A. T. van Boek, respectievelijk van het garnizoens-bataillon van Palembang en Benkoelen, het 8de en 8ste bataillon.
- Bij het 11de bataillon, de eerste luitenant F. P. Sievers, van het garnizoens-bataillon der Moluksche eilanden.
- Bij het 12de bataillon, de eerste luitenant J. H. V. Popp, en als adjutant, de eerste luitenant J. H. Heijl, respectievelijk van het 16de bataillon, en het subaltern-kader te Batavia.
- Bij het 14de bataillon, de eerste luitenant G. A. J. Mahoeke, van het garnizoens-bataillon der Zuide- en Ooster-afdeeling van Borneo.
- Bij het 15de bataillon, de kapitein J. F. A. Noman, van het subaltern-kader te Batavia.
- Bij het 16de bataillon, de kapitein W. Smit, van het garnizoens-bataillon van Samatra's Westkust en onderhoorigheden.
- Bij het garnizoens-bataillon van Celebes en onderhoorigheden, de major H. F. Meijer, van dat van Palembang en Benkoelen.
- Bij het garnizoens-bataillon van Palembang en Benkoelen, de kapitein P. B. Broij van Rozenburg, van het 1ste bataillon.
- Bij het garnizoens-bataillon der Moluksche eilanden, de eerste luitenant W. F. N. A. van Loenen, van het 14de bataillon.
- Bij de garnizoens-kompagnie der Lampongsche distrikten, de kapitein H. J. C. Janssen, van het 9de bataillon.
- Bij het subaltern-kader te Batavia, de kapiteins H. C. V. A. Demmeri en de tweede luitenant H. M. Nepren, beiden van het 9de bataillon.

Artillerie.

- Bij het materieel, de kapitein B. A. H. Arntzenius en de tweede luitenant jhr. R. Talleken, beiden van het personeel.

Ingetrokken:

Infanterie.

- De overplaatsing bij het 9de bataillon, van den major B. W. van Lperen, van het garnizoens-bataillon der Westerafdeeling van Borneo, — zijnde bij in verband daarmee overgeplaatst bij het 13de bataillon.

Ingezonden Stukken.

Mijnheer de Redakteur!

Zooals het u wellicht bekend is, hebben wij hier op ons Billiton ook al eene sociëteit, onder de *zinspreuk* *Billiton*! Staat dit spreukje ook al in uw woordenboek?

Gelijk ik u zeg, wij hebben hier eene sociëteit en dus is het zeer natuurlijk dat de leden, waartoe bijna alle Europeesche ingezetenen behooren, die bezoeken om de nieuwjes van den dag te bespreken.

In den vooravond heb ik mij ook derwaarts begeven en daar juist de kouranten waren aangekomen, is het niet te verwonderen, dat ieders hand naar één daarvan greep, vooral toen men zei, dat zeker geoged ingezetene van Djatie (Batavia) wegens eene opiumzaak een perkara had; de dagbladen getuigen trouwens meer van zulke smokkelpartijen. Over dit onderwerp pratende, kwam ik te hooren, dat hier dezzer dagen nabij de kust een zeilschip kruisende is gezien, dat echter niet de bedoeling scheen te hebben om op de reede binnen te vallen. Het gerucht wil, dat het Bestuur tot *driemaal* toe menschen heeft afgezonden om zich van den aard van dit vaartuig te vergewissen; maar hunne pogingen waren vruchteloos, daar het nigt te zien was, niettegenstaande stallige berichten waren ingekomen

dat het nabij één der eilanden buiten deze reede heeft geankerd.

Het verschijnen en weder verdwijnen van dit vaartuig geeft stof tot de onderstelling, dat het waarschijnlijk in verband staat tot eene smokkelpartij. Bevreedmen kan dit niet, getuige de veelvuldige voorvallen, welke op Java hebben plaats gehad. Voor Billiton zullen zulke zaken echter niet veel afwerpen, want aan opium mag hier door den pachter zooveel ingeroerd worden als hij verkiest; daarom is de kostende prijs voor konsumtie ook gering te noemen; hij bedraagt slechts 8 à 10 gulden de thail, zoodat voor den berakenststen smokkelaar alhier niet te verdienen valt, althans zoo weinig dat de winst niet noemenswaard zal zijn, zelfs zoo hij jaren lang niet geknipt werd, zooals met den Djattischen rechtgeleerde het geval was. Daarom is dan ook de verschijning van bedoeld vaartuig voor velen een raadsel.

Of zou 't de vliegende Hollander kunnen zijn, die ons op dit stille eiland komt bezoeken?

Hoogst waarschijnlijk en wel om ons in herinnering te brengen, dat het spoedig met ons gedaan zal zijn, daar onze geliefde moederaarde omstreks dezen tijd tot ondergang veroordeeld was, wegens eene botsing tegen een reusachtige, tot nog toe onbekende komeet.

Ik erger mij volstrekt niet over zulke voorspellingen. Soms oefenen ze toch eenigen invloed uit op hen, wier lust het is 't lieve geld te aanbidden. Intusschen was daarvan niest te bespeuren bij gelegenheid van eene alhier gehoudene verpachting van de zoogenaamde lands-middelen voor 1873, die den 16den dezzer is gehouden, want alléén de opiumpacht heeft de som van f 126,000 (zegge: een honderd zes en twintig duizend gulden) gerendeerd, eens voor Billiton tot nog toe ongekende som voor den pachtschat in één jaar. Dat de nieuwe pachter van voornemen is vreeselijk daarop te winnen, niettegenstaande den hoogen pachtschat, kunt gij beseffen. De pachtschat van dit middel voor 1873 bedraagt slechts ± f 40,000 en eenige personen zijn van oordeel, dat met dit bedrag het middel genoeg betaald is. De afloop der op 16 dezzer gehouden verpachting der middelen voor 1873 is als volgt:

Opium	f 126,000—
Pho- en tophospelen	13,728—
Arak en andere sterke dranken	4,960—

Voór 1872 werd slechts betaald respectievelijk f 37,464, f 3360 en f 1,560, dus voor 1873 een totaal bedrag van f 102,304 meer. Konkurrentie van eenige Chinesesche ingezetenen van Batavia, die alhier een gemachtigde hebben, is de reden dat de pachten zoo hoog zijn gestegen.

De Billiton-Maatschappij verwacht weder grooter produktie dan in 't vorige jaar. Men ziet tegen December hier nieuwe werkkrachten te gemoet, daar kontrakten zijn gesloten om 300 Singkees tegen 27 dollars per hoofd over te brengen.

Billiton, 20 Augustus 1873.

X.

Batavia.

27 Augustus 1873.

Men schrijft ons van Banjermasin:

«Z. M.'s stoomschip *Sarinawe* is van een kruistocht langs de oostkust van Borneo alhier teruggekomen. Volgens berichten door dit vaartuig aangebracht, schijnt het den sultan van Berouw ernst te zijn met het beteugelen van de zee-rooverijen in die wateren, waartegen door de regeering reeds bij herhaling doch steeds vruchteloos mantregelen waren genomen.

«Het was den sultan ter oore gekomen dat een aantal van die zeeschuimers een stouten aanval had gedaan op een

schoener en ook verscheidene kleine handelsprauwen had aangerand. Met een macht van 150 à 160 man ondernam hij een tocht in die wateren en ontmoette bij Poeloe Pajang eenige prauwen, waarvan hij de bemanning aan boord van zijn vaartuig liet komen; het bleek hem toen dat de opvarenden zeerovers waren, die zich reeds meermalen aan dit bedrijf schuldig en die wateren onveilig hadden gemaakt. De sultan liet allen, ten getale van 16, gevangen nemen en voerde tevens hunne prauwen, waarin zich de vrouwen en kinderen bevonden, mede.

De zeerovers, weinig te vreden met hun gevangen toestand en niet vertrouwend op het lot, dat hen beschoren was, stelden pogingen in het werk om zich te bevrijden en te ontsnappen. De sultan, bevreesd dat zijn buit hem op de eene of andere wijze mocht ontgaan, gaf bevel de gevangenen aan wal te brengen, waar zij allen werden afgemaakt.

Bij aankomst van de *Sarizae* te Goenoeng Tabor werden vijftien van de afgeslagen hoofden der roovers nog gevonden; zij moesten dienen tot een afschrikwekkend voorbeeld voor allen, die zich in het vervolg aan zeeoverrij zouden willen schuldig maken.

De houding en het gedrag van den sultan, die thans in eigen persoon aan de onveiligheid in dit vaarwater een einde trachtte te maken, moeten aangemerkt worden als de resultaten van de ernstige verloopen van den resident en het krachtig optreden der regeering bij de laatste demonstraties tegen dit hoofd van Berouw.

Op de heden alhier gehouden veiling van 25,000 pikols gouvernementss-koffie hebben

4000 pik., liggende te Samarang, gegolden gem.	f 43,01 ¹ / ₄
6000 " " " Kadoc, " " "	f 43,61 ¹ / ₂
15000 " " " Paseroean, " " "	f 42,30.

De middenprijs bedroeg f 42,73.

Samarang, 23 Augustus. *Indische effecten*. Heden werden alhier verkocht vijf-en-twintig aandelen in het oude Samarangsche Prauwenvoer.

Zeven aandelen werden verkocht tegen 30% vendusalaris, te zamen opbrengende f 4910 of ± f 815 per stuk. Koopers waren: de heeren G. B. L. Hijmans en J. Winter. Achtien aandelen werden verkocht tegen 11/4% vendusalaris en brachten gezamenlijk op f 12524 of ± f 695 per stuk. Koopers: de heeren J. Schmutzer en P. H. Souters.

Vraag naar een tegengif. Gaarne onderwerpen wij het volgende schrijven uit Djocja aan de aandacht onzer lezers: *Geachte Redacteur!*

Door middel of, beter, door tussenkomst van uw geacht en veelgelezen blad, wensch ik de aandacht te vestigen van H. H. doctoren, apothekers en chemici op het onder volgende:

De bamboe — het voor allen zoo nuttige gewas — wordt ook gebezigd door den Javanen als middel van wraak waarvan de uitwerking vreeselijk is, daar zij eenen langzamen, pijnlijken dood veroorzaakt; — te meer vreeselijk omdat het op eene wijze wordt toegediend die moeilijk te controleeren is. Het vrij snel werkend vergif vindt men dichtbij de geleidingen der bamboe in den vorm van scheps zwarte vezeltjes die gemakkelijk door middel van een scherp werktuig daarvan lostemaken zijn. Door een weinig daarvan in het drinkwater of eten te mengen kan men die fijne vezeltjes, zonder eenig gevoel bij het inkrijgen, in de keel of andere kanalen der ademhalings-werktuigen brengen, waar zij zich onmiddellijk vast zetten, een hoest veroorzaken, en een ontsteking teweeg brengen die in tering of andere doodelijke ziekte overgaat.

Het bewijs daarvoor heb ik bij een hond gezien. De verschijnselen waren als volgt:

- Vermindering van de eetlust;
- veel drinken;
- hoesten en slijm in de keel;
- langzamerhand vermagering; uitpuilende oogen; angstig razdien en eindelijk: de dood.

Daar ik verdenking konsterde dat men het trouwe dier vergeven had, opereerde ik hem en vond toen in de long en darmkanalen ontelbare zwertjes waarin duidelijk de vezeltjes zichtbaar waren. De Javanen noemt die vezeltjes Loegot pring.

Zoover mij bekend is, heeft de geneeskunde nog geen middel gevonden, in staat om die vezels op te lossen of weder te vernietigen, nadat zij ingenomen zijn. Ik hoorde van verscheidene zijden beweren dat de Javanen de loegot pring als wraak toedient. In naam dus der menscheijkheid roep ik de geneeskundigen te hulp, om, indien zij daarvoor een goed tegengif weten, dat middel als antwoord hierop te publiceren.

Djocja.

N. N.

Samarang, 23 Aug. Uit eene goede bron vernemen wij, dat het ontslag van den Kapitein en den Luitenant der Chinezen te Djocja bereids is ingediend, en zulks ten gevolge van het gebeurde met den assistent resident aldaar. Hier komt de gulden spreuk in aanmerking: loon naar werken!

Men deelt ons mede dat de officier van gezondheid Vechtman, die in der tijd eene epidemische oogziekte in het Weeshuis alhier heeft bekampt, een gratificatie deswege heeft bekomen. Een militair apotheker alhier laat onmiddellijk daarop de vraag volgen: waarom betoont het gouvernement zich ook niet eens erkentelijk voor het geresd maken, jaar in jaar uit, van duizende recepten in de militaire apothek ten behoeve van den civiel geneeskundigen dienst, met name van wees- en armluizen, gevangnissen en wat al meer? *(Suk. Cour.)*

Soerabaja, 23 Aug. *Rechtspraak*. Gisteren werden alhier de op 25 Juni van het vorig jaar door de ijverige pogingen van de schouten Kniff en de Jongh gevangen genomen zeerovers, met name Saidin, Karsiman, Sieman, Pa Mocharam, Pa Drowo en Pa Rabinat, door de Rechtsbank van omgang veroordeeld tot 12 jaren keatingstraf buiten Java, voorafgegaan door 1/4 uur te pronkstelling.

Herinneren wij ons wel, zoo is door een Gouvernementsbesluit eene belooning van f 1000 toegezegd voor het opsporen van zeeoverrij, en zou het in dat geval belanghebbers niet onwelkom zijn wanneer een dergelijke resolutie hare toepassing vond. *(Soer. Cour.)*

Aangekomen en Vertrokken Personen.

Van Singapore, met het stooms. *Nosa*, de heeren de Kanter en echtg., Worstsoff, Ostblens en de Jong.

Naar Nederland, met het Ned. schip *Prinses Amalia*, gecondemneerde A. F. D. Baansar, 1 ond. officier en 19 militairen.

Naar Muntok, Riouw en Singapore, met het stooms. *Bora Bentuck*, de heeren van Cattenbarch, Mac Alister, Vodegel en echtg., mevr. Walbeehm en van Zalingen en 3 kinderen, Z. M. troepen.

Naar Nederland, met het Ned. schip *Aeolus*, mejufvr. Hartman Kok.

Naar Nederland, met het Ned. schip *Bellatrix*, Jufvr. Schalk.

Naar Australie, met de Eng. schoener *Lucy*, de heer Clarke.

SCHIPPEN-BERICHTEN.

Straat Sunda doorgezeld.

DATUM	VLAG	NAMEN DER SCHEPEN	GEZAGVOERDER	VAN	DATUM	NAAR
Augustus 17	Nederlandsch	Cornelia Smit	Pöper	Liverpool	26 April	Batavia.
"	Engelsch	Art Union	Frenwet	Karlsruhe	14 Juli	"
"	Nederlandsch	Soerabaja Packet	Hoff	Amsterdam	15 Mei	"
"	"	Ada	Westenberg	Rotterdam	21 "	"
"	Engelsch	Marij Shephard	Coort	Engeland	22 "	"
"	Mackibr.	Prirk	Voss	Rio Janeiro	19 Juli	"
"	Russ.	spring steencorvet Bogatir	Kommandant Skudrof	K. de Goede Hoop	20 "	"
"	Engelsch	Glance	Lachy	Londen	23 Mei	Hongkong.
"	Zweedsch	Orienteu	Hack	Montevideo	1 April	Batavia.
"	Engelsch	Arco	Boroso	Londen	25 "	Shanghai.
"	Noord Duitsch	Flise	Fehl	Rio Janeiro	8 Juli	Saigon.
"	Engelsch	Winkvone	Davidson	Cardif	16 Mei	Singapore.
"	Nederlandsch	Voor President Prins	Bergius	Batavia	25 Augustus	Padang.
"	Engelsch	Fair Wind	Packing	Cardif	19 Juni	Singapore.
"	Fransch	Margrethe	Hapsop	Bordeaux	9 Mei	Saigon.

Aangekomen Schepen te Batavia.

DATUM	VLAG	BENAM.	NAMEN DER SCHEPEN	GEZAGVOERDER	VAN	DATUM	AGENTEN
Augustus 17	Nederlandsch	schip	Prinses Amelie	Driest	Hongkong	14 Juni	J. F. van Leeuwen & Co.
"	Noord. Duitsch	"	Gutenberg	Braren	San Francisco	17 "	C. Bahre en G. Kinder.
"	Noord	"	Brillant	Back	Rio Janeiro	19 "	"
"	Amerikaansch	"	Albert Eduard	Mills	Sunderland	6 April	"
"	Nederlandsch	schip	Coracius Smit	Dierper	Liverpool	25 April	Maxime, Watson & Co.
"	"	"	Nieuwland	Rubbak	Hongkong	23 Juni	J. F. van Leeuwen & Co.
"	Zweedsch	"	Charles Totie	Prjto	Kanstad	1 Juli	"
"	Noord Duitsch	"	Elisabeth Meutz	Bruss	Montevideo	15 Juni	"
"	Russ	stoomb.	Sweetiana	Konst. Vice-Ad. Krauser	K. d. G. Hoop	20 Juli	"
"	Nederlandsch	"	Prins Hendrik	Hendriks	Samarang	18 Augustus	J. Dumais & Co.
"	Engelsch	schoon	Lucy	Craib	Yagel	17 "	"
"	Russ	stoomb.	Bogatir	Kapitein Shaffroff	Soerabaja	20 Juli	"
"	Nederlandsch	schip	Graaf de Sij	Sletery	Singapore	2 Augustus	"
"	Fransch	"	Ulane	Moel	Bordeaux	19 Mei	"
"	Engelsch	"	Marij Shephard	Croot	Cunacher	17 Juli	"
"	"	"	Art Union	Trenworth	Karlsruhe	16 "	"
"	"	"	Compotter	Wakous	New-York	5 Juni	"
"	Russ	"	Arco	Palen	Samarang	19 Augustus	"
"	Nederlandsch	"	Ada	Wieringa	Rotterdam	20 Mei	"
"	Engelsch	"	Wylo	Browne	Hongkong	20 Juli	Hising Schröder & Co.
"	Nederlandsch	"	Prinses Annela	Timmerman	Pasaroesang	14 Augustus	Gumplich & Strass.
"	Fransch	stoomb.	Neva	Mazariuse	Singapore	20 "	W. Sauermaul Wzn.
"	Nederlandsch	schip	President van Eyckvoorsel	Garardie	Rotterdam	18 Mei	"
"	Engelsch	stoomb.	Xantho	Deucke	Soerabaja	21 Augustus	Pitcairn, Sime & Co.
"	Fransch	schip	Annet Marie	Gaston	Londen	30 April	J. Peet & Co.
"	Zweedsch	"	Orienteu	Hack	Montevideo	1 Juli	"
"	Zr. Me	stoomb.	Coeboom	Ossert	Ossert	"	"

Vertrokken Schepen van Batavia.

DATUM	VLAG	BENAM.	NAMEN DER SCHEPEN	GEZAGVOERDER	NAAR
Augustus 19	Nederlandsch	schip	Aeolus	de Vries	Nederland.
"	"	"	Bilderijk	Soezer	Soerabaja.
"	Engelsch	verk	Kassa	Leyens	Australie.
"	Noord	schip	Brillant	Rach	Besocki.
"	Nederlandsch	"	Gerard Pieter Servallus	de Jode	Soerabaja.
"	Noord Duitsch	"	Elisabeth Meutz	Bruss	Pasaroesang.
"	Zweedsch	"	Charles Totie	Prjto	Nederland.
"	Engelsch	"	Art Union	Trenworth	Soerabaja.
"	"	"	Wylo	Browne	Indramayut.
"	Nederlandsch	"	Salatiga	Benthorst	Pekalongan.
"	"	"	Belletrix	Hacke	Nederland.
"	Engelsch	schoon	Lucy	Craib	Australie.
"	Russ	stoomb.	Sweetiana	Konst. Vice-Adm. Krauser	Koerstellende om de Noord.
"	Engelsch	schip	Marij Shephard	Craet	Samarang
"	Nederlandsch	stoomb.	Prins Hendrik	Hendriks	Nederland.
"	"	schip	Tjandien	Zeljatra	Soerabaja.
"	Engelsch	"	Wrensloestle	Mc. Intyre	Australie.
"	Russ	"	Bogatyr	Kapt Shaffroff	Koerstellende om de N.Oost.

Vertrokken Personen.

Naar Nederland, met het stooms. *Prins Hendrik*, Detach. komm. Hamakers, Kupper, echtg. en 2 kinderen, Bouma, echtg. en kind, Knieper, Kapt. Art. Hoijell, echtg. en 4 kinderen, Oelrichs, echtg. en 2 kinderen, Meijer en echtg., Roskes en echtg., Kapt. Verburg, echtg. en kind, Helderman, Looman, van Doorne, echtg. en kind, Klein, Mevr. de Jong en Mevr. Rudeman en kind, Mevr. Deltour en kind, Mevr. Admiraal en kind, Mevr. van Ganswijk, Wed. Gorter, 3 jongeh. Winter, Jongeh. Mulder, Jufvr. van Casteren van Cattenburg, Jongeh. Gasouides, geg. letters. Tervoorden, echtg. en kind en Z. M. troepen.

CARGA-LIJSTEN.

Invoer.

Van Bushire per Ned. Ind. schip *Ararat*, gez. Hindin, agt. Thomas en co.
 51 ka opium, 1800 zakken dadels, 10 pakken was, 1 kt diverse, Mayill en co. 2500 pik zout, 500 zakken dadels, 55 pakken comijnzaad, 14 do galoeten, 18 do was, 2 kalbassen wijn, 1 idem visch, Thomas en co. 34 bn comijnzaad, 6 kalbassen koopwaren, Nabapiet en co. 31 pakken galoeten, 20 coil was, 58 do comijnzaad, Jonckim en co. 20 kalbassen ghie, 6 pakken galoeten, 50 bn comijnzaad, J. Arathoon. 182 kn rozenwater, 43 pakken galoeten, 72 do comijnzaad, 10 do was,

1 kt koopwaren, A. P. Aganoor. 10½ coll comijnzaad, 15 kn rozenwater, 20 pakken galnoten, Gasper en co. 12 coll koopwaren. Order. 16 kn opium, Hadjis Aga.

Van Nederland per Ned. schip „Ada“, gez. Wiebenga, agt. Bahre en Kinder.

6 kn manufacturen, E. Moorman en co. 50 kn dranken, 40 do aardewerk, 5 do koopwaren, 20 do pepermunt, geb. Satorius, Veder en co. 10 kn anisido, van Vleuten en Cox. 4 kn kramerijen, 50 do champagne, 1 kt gereedschappen, 3 kn passement, 1 kt papier, Gumprecht en Strauss. 4 kn provisies, 1½ vn wijn, 2 bn kurken, 2 kn hammen, 5 do bitter, Cavadino en co. 18 kn lampen, 1 pak lederwerk, F. Thiem. 150 vn boter, 1 kt kramerijen, E. ten Brinck en co. 200 blik eetwaren, Internationale. 4 kn provisies, 4 va boter, S. Danlop. 2 kn papier, 4 do manufacturen, 4 do koopwaren, Reiss en co. 10 kn provisies, 12 do kramerijen, Pandel en Stiehaus. 300 keld genever, Reynat Vinju. 2 kn zeilgarens, 16 pakken touwwerk, Landberg en Zoon. 77 coll manufacturen, 50 vn meel, 1 kt lint, 3 coll ijzerwerk, 100 ps leggers, 9 kn passementwerk, 25 kn wijn, Bahre en Kinder. 100 kn glazendakpannen, Martin, Dyce en co. 50 kn wijn, 7 do manufacturen, Niederer en co. 25 kn opium, N. H. M. 1 kt pisuo, van Schelle. 1 kt diverse, Th. Schuurman. 1 kt huisraad, J. A. Schuurman. 1 kt kleederen, Wed. Schmidt. 1 kt boeken, Timmermans. 75 kn tegels, Maclaine, Watson en co. 2 kn koopwaren, Coenen. 3 kn idem, Hageman. 1 kt idem, van der Putten. 2 kn wijn, van Goelkerken. 1 kt koopwaren, Jellinghaus. 2 kn koopwaren, H. A. Bahlmann en co. 1 kt diversen, Jan Peelen. 1 kt oogwater, Menu. 14 coll koopwaren, geb. Reerink. 1 kt plaatwerk, Genootschap K. en W. 1 kt gettapertjts, Gasmaatschappij. 60 kazen, 75 vn boter, 1 kt waspens, 150 ps hammen, 25 vn spek, 20 ps rookvleesch, 10 ps saucijs de bologne, 15 va geelagt, 7 kn provisies, Gezagevoerder.

Van Bordeaux per Fransch schip „Diane“, gez. Moëé, agt. L. Platon.

150 vn wijn, Niederer en co. 16 vn wijn, 100 kn wijn, geb. Satorius, Veder en co. 692 kn wijn, 80 vn wijn, 200 kn vermooth, 9 do macaroni en vermicelli, 22 coll kurken, 2 kn lantaarns, 1 kt koffiekannen, 1 do zadelmakerswerk, 6 kn capsules, L. Platon. 400 kn wijn, 25 va wijn, Geo Wehry en co. 40 vn wijn, 100 kn cognac, 10 do wijn en pruimen, G. Suermondt en co. 30 vn wijn, 24 kn cognac, van Vleuten en Cox. 24 kn vermooth, Janssen en van Wijk. 108 kn provisies, Cavadino en co. 50 vn wijn, 7 kn wijn, Internationale. 200 kn cognac, E. Moorman en co. 50 kn vruchten, 500 do cognac, van Beek, Reineke en co. 14 kn medicijnen, 4 do parfumerien, Rathkamp en co. 100 kn wijn, 500 do cognac, Bahre en Kinder. 100 kn cognac, Engelhard en co. 50 kn cognac, Walter Sijmoss. 6 kn koopwaren, 9 coll amandelen, 5 kn provisies, le Roux en co. 50 kn cognac, Houghton en co. 1 kt koopwaren, 2 bn kurken, E. Herment. 10 kn wijn, Ankersmit. 3 vn porcelein, 3 kn kristalwerk, J. Loudon. 65 kn wijn, Mainz en co.

Van Hamburg per Duitsch schip „Gutenberg“, gez. Braren, agt. Bahre en Kinder.

180 kn bier, geb. Satorius, Veder en co. 77 coll verf, Pandel en Stiehaus. 19 vn bier, 1 kt effecten, H. Vischer. 6½/4 steenen, Gezagevoerder. 125 ton steenkolen, Agenten.

Van Nederland per Ned. schip „Telansk“, gez. Lusink agt. J. P. van Leeuwen en co.

395 coll manufacturen, Mainz en co. 150 keld lijnolie, 13 bn papier, 25 kn manufacturen, 20 do kramerijen, 41 do dranken, 88 do wijn, 12 do provisies, 5 do parapluijen, 9 do aardewerk, Engelhard en co. 21 coll manufacturen, Pandel en Stiehaus. 300 kn dranken, 12 vn ijzerwerk, Houghton en co. 30 kn wijn, van den Abeelen en co. 5 kn was, J. Arathoon. 3 kn was, Gasper en co. 6 kn was, Jusokim en co. 51 kn speelgoed, 6 do serviesen, 25 do garens, 4 do odeurs, 4 kn glaswerk, 1 kt lantaarns, 1 do boeden, 10 kn manufacturen, W. Leonen en co. 97 coll manufacturen, 40 vn aardewerk, 3 kn papier, 155 do glaswerk, Geo. Wehry en co. 7 kn medicijnen, E. Walts. 15 md aardewerk, 100 kn vermooth, E. ten Brinck en co. 25 ps leggers, 50 vn s/water, Bahre

en Kinder. 2 kn provisies, Cavadino en co. 150 vn boter, G. Suermondt en co. 1 kt parfumerien, 100 vn cement, Brans. 1 kt boeken, 1 do koopwaren, H. M. van Dorp en co. 46 bn roodgarens, 20 kn manufacturen, Niederer en co. 1 kt lak, 2 kn wasdoek, 2 do globes, 11 do manufacturen, van Beek, Reineke en co. 68 kn dranken, 1 kt zilverwerk, 1 do olie, Tiedeman en van Kerchem. 14 kn galanterien en manufacturen, H. A. Bahlmann en co. 3 kn hammen, 10 do manufacturen, 3 do diversen, 20 do portwijn, J. F. van Leeuwen en co. 87 kn manufacturen, 40 vn huidenvergift, 70 bn garens, Busing, Schröder en co. 13 kn manufacturen, 6 do kramerijen, 100 do kaarsen, B. van Leeuwen en co. 100 coll bier, Reiss en co. 2 kn lederwerk, 30 do kaas, 5 do hammen, 103 do wijn, 75 do moetselwijn, de Lange en co. 1 locomobile, 10 kn manufacturen, Internationale. 56 coll champagne, 2 do kramerijen, 30 do wijn, 105 do bier, 68 coll eetwaren, 4 kn was, Gumprecht en Strauss. 8 kn was, Aganoor. 10 kn lampen, 2 do ijzerwerk, 3 do wasdoek, 2 do kramerijen, 5 do glaswerk, 20 vn puinsteen, 1 kt monsters, geb. Satorius, Veder en co. 22 kn manufacturen, E. Moorman en co. 5 kn wijn, Engels. 6 kn medicijnen, F. Goring en co. 4 kn kramerijen, 8 do droogerijen, 2 do verfwaren, 1 kt koopwaren, 4 kn lucifers, 2 do provisies, 1 dommekracht, 2 wagentjes, 3 balansen, 4 gewigten, 3 wielentjes, geb. Reerink en co. 1 kt zilverwerk, 31 coll koopwaren, 5 kn wijn, 15 do manufacturen, 715 platen koopwaren, Agenten qq. eenige gouvernementels goedere.

Uitvoer.

Naar Australië per Eng. schip „Lucy“, gez. Craib, agt. J. Peet en co.

te Soerabaja geladen.

16 pik rotting, J. F. van Leeuwen en co.

te Tagal geladen.

938,61 pik suiker, Gurtmans.

alhier geladen.

37 pik witte peper, 303 do suiker, 15 do zwarte peper, 5 do noten, 4 do foelie, J. Peet en co. 4 bl. beschuit, 14 zakken meel, 1 vat spek, Aan boord gebleven van Australië.

Naar Nederland via Soerabaja per Eng. schip „Art Union“, gez. Trenoweth, agt. J. Peet en co.

100 pik rotting, Bahre en Kinder.

Naar Nederland per Ned. schip „Bellatrix“, gez. Haacke, agt. Maclaine, Watson en co.

te Soerabaja geladen.

60 pik rotting, 65,39 do cassia vera, Fraser, Eaton en co. 250 pik tin, N. H. M. ½ legger arak, 6 vn brood, 2 zakken meel, van Sommeren, Greve en co.

te Probolinga geladen.

6003,98 pik suiker, Fraser, Eaton en co. 80 pik koffie, 3 kn eetwaren, Maarschalk en co.

alhier geladen.

29250 A. pd. thee, Tiedeman en van Kerchem. 52 pik koffie, Geo Wehry en co. 69,68 pik gomelastiek, Maclaine, Watson en co. 22272 N. pd. thee, John Pryce en co. 158,32 pik tin, Ned. Ind. Handelsbank. 8 coll provisies, Aan boord gebleven lading van Nederland.

Naar Nederland via Indramajoe per Eng. schip „Wijlo“, gez. Browne, agt. Busing, Schröder en co.

Voor Nederland.

597 pik rotting, Busing, Schröder en co. 200 pik rotting, Bahre en Kinder. 1 vat vleesch, 1 keld genever, 2 va spek, Bateburg en co.

Naar Koety en Macassar per Ned. Ind. schip „Kalimantan“, gez. Goei Ben Kus, agt. Coalster.

550 pik rijst, 1750 keld genever, 130 kn cognac, Oe Tjongkim. 25 kn zeep, 120 do petroleum, 2 pik krijt, 2 kn glazen, 1 kt glaswerk, 1 do speelkaarten, 2 kn lampen, 25 do bitter, 20 do brandy, 3 kisten, 1 ijzerkist, 1 kt beschuit, 4 vn boter, Lutumelen.

Naar Nederland via Bezoekje per Noorweegsch schip „Brilliant“, gez. Bach agt. Maclaine, Watson en co.

Voor Nederland.

50 pik rotting, Maclaine, Watson en co.

Naar Nederland via Tjilatjap per Ned. schip „Holladia”, gez. Nieuwenhuys, agt. J. Daendels en co.

Lading van Cheribon voor Nederland.

4003,56 pik suiker, 190 do rotting, N. H. M. 1 kt eetwaren en vazen, 1 kt kleederen, Justing.

alhier geladen voor Nederland.

350 pik tin, N. H. M.

lading van Cheribon voor Tjilatjap.

2 kn diversen, Nieuwenhuys. 5 hammen, 2 kn bier, 31 do wijn, 8 do portwijn, 11 do champagne, 7 kazen, 9 kn groenten, Aan boord gebleven lading van Nederland.

Naar Nederland per Ned. stoomb. „Prins Hendrik”, gez. Hendriks, agt. J. Daendels en co.

te Soerabaja geladen.

15050 N. pd. tabak, de Meij van Gerwen. 12 pik koffie, Bultzingslowen en co. 3 kn schildpad, van Duijn en co. 30,20 pik foelie, 95,73 do noten, Ned. Ind. Handelsbank. 3 kn schildpad, 2 do foelie, J. Daendels en co.

te Passaroesang geladen.

121,04 pik koffie, 1252 N. pd. tabak, Fraser, Eaton en co. 27392 N. pd. tabak, van der Vee, Larsen en co. 6190 pik koffie, N. H. M.

te Samarang geladen.

8000 pik koffie, N. H. M. 2798 pik koffie, Mac Neill en co. 3000 pik koffie, 600 M. pd. indigo, van den Broek en Veekeus. 1 kt garen en monsters, 1539,49 pik koffie, 1785 N. pd. indigo, 18750 N. pd. tabak, Internationale. 60160 N. pd. tabak, 738 do indigo, 48 pik koffie, Jacobson van den Berg en co. 100 pik koffie, 1 do noten en foelie, 1 pik agelgrens, 900 A. pd. indigo, 1 kt monsters, 2 kn provisies, Wermath en co. 42030 N. pd. tabak, J. C. Hümanns. 10000 A. pd. tabak, Gust Winter en co. 895 N. pd. indigo, Durrepal en co. 206 N. pd. indigo, Andreas en de la Croix. 1 keld genever, Socams en co. 22 coll knout goederen, Gouvernemat. 1 pik koffie, D. de Jongh. 3,60 pik koffie, 1 do suiker, Peters.

alhier geladen.

326 pik gettapertja, Rugehard en co. 30 pik rotting, 1500 do tin, N. H. M. 51637 A. pd. tabak, G. Suermendt en co. 923 pik koffie, 292,06 do tin, Busing Schöler en co. 45 pik koffie, 1 do foelie, 16 do noten, Purvis en co. 1500 pik koffie, MacLaine, Watson en co. 16 pik foelie, Hoecke. 219,70 pik noten en foelie, van Beek, Reineke en co. 2880 A. pd. thee, geb. Reerink. 4728 A. pd. thee, N. Ind. Handelsbank. 1 kt kramergen, H. van Riet en co. 32 keld genever, 1 vat genever, Batenburg en co. 4 pik koffie, Reynst en Vinju. 1 kt dissear, de Lange en co. 43 A. pd. vanille, Gumprecht en Strauss.

Naar Nederland via Soerabaja per Ned. schip „Gerard Pieter Servatius”, gez. de Jood, agt. J. Daendels en co.

Voor Soerabaja.

48 kazen, L. Otken. 30 coll manufacturen, N. H. M.

Voor Nederland.

317,83 pik tin, 200 do rotting, van Berk, Reineke en co. 100 va teer, 157 coll koopwaren, 120 do manufacturen, 476 kn petroleum, 1 kt quinine, 275 ps hammen, 40/m steenen, 200 vp cement, Aan boord gebleven lading van Nederland.

Naar Nederland via Passaroesang per N. D. schip „Elisabeth Mentz”, gez. Bruus, agt. Bahre en Kinder.

Voor Nederland.

132 pik rotting, 2602 ps koelhuiden, Bahre en Kinder.

Naar Nederland via Soerabaja per Zweedsch schip Charles Tottin”, gez. Prytz, agt. Bahre en Kinder.

Voor Nederland.

115 pik rotting, 2667 ps buffelhuiden, Bahre en Kinder. 10 va boter, 1 vt spek, P. Landberg en Zoon.

Naar Nederland via Pekalongan per Ned. schip „Salatiga”, gez. Biesthorst, agt. Reynst en Vinju.

Voor Pekalongan.

50 ps hammen, Biesthorst. 4/m goeniezakken, 2 pik goeniegarens, N. H. M.

Voor Nederland.

290 pik rotting, 975 do tin, 5150 do koffie, N. H. M.

Naar Nederland via Samarang per Eng. schip „Mary Sheppard” gez. Croot, agt. J. Peet en co.

80 pik rotting, Parvis en co.

Naar Australie per Eng. schip „Wessel Gantje”, gez. Intyre, agt. MacLaine, Watson en co.

160 pik koffie, 16,27 do noten, 48 do rotting, 7535 do rijst, MacLaine, Watson en co. 2 kn medicijnen, Bahre en Kinder.

Naar Nederland per Ned. schip „Aeolus”, gez. de Veica, agt. Reynst en Vinju.

te Soerabaja geladen.

375 pik koffie, Internationale. 1001,08 pik suiker, Fraser, Eaton en co. 250 pik tin, N. H. M. 13 kn anisado, van Haeften. 150 pik rotting, 1705,60 pik suiker, 45450 N. pd. tabak, Ansmet en co. 407,70 pik kapoek, van Muijden.

te Probolinga geladen.

4001,36 pik suiker, Fraser, Eaton en co. 3228,73 pik suiker, Adema.

alhier geladen.

34102 A. pd. thee, 4 va provisies, 1 vat brood, 4 pik koffie Reynst en Vinju.

Naar Australie per Eng. schip „Kassa”, gez. Legras, agt. J. Peet en co.

te Samarang geladen.

3002,10 pik suiker, Mac Neill en co.

te Cheribon geladen.

3172,30 pik suiker, geb. Schalling en co.

alhier geladen.

25 pik rotting, 22 do noten, 35 pik 50 zakken zwarte peper, 130 zakken witte peper, J. Peet en co.

Naar Nederland via Soerabaja per Ned. schip „Bilderdyk”, gez. Soomer, agt. J. F. van Leeuwen en co.

Voor Soerabaja.

12 kn manufacturen, J. F. van Leeuwen en co.

Voor Nederland.

6 keld genever, 1 vat meel, 9/8 va boter, 4/2 do spek, Batenburg en co. 1 vat gort, 2 va spek, 1 vt vleesch, 4 va brood, 1 kt wijn, 2 va meel, J. F. van Leeuwen en co. 130 pik rotting, 600 do tin, N. H. M.

Uitvoer.

Naar Nederland via Samarang per Duitsch schip „Gutenberg”, gez. Basteu, agt. Bahre en Kinder.

Voor Nederland.

100 pik rotting, 15,74 pik gedr. vruchten, 532 ps buffelhuiden, 1695 ps koelhuiden, Bahre en Kinder. 64/m steenen, Aan boord gebleven lading van Hamburg.

Naar Nederland per Ned. schip „Princes Amalia”, gez. Timmerman, agt. Gumprecht en Strauss.

te Soerabaja geladen.

280 pik rotting, 3000 do koffie, N. H. M.

te Passaroesang geladen.

12810 pik koffie, N. H. M.

alhier geladen.

675 pik tin, N. H. M. 8 pik koffie, Gumprecht en Strauss. 2 va spek, 500 N. pd. brood, 1 vt gort, Range Ihnen en co. 5 kn petroleum, 23 va boter, 1 kt anjovisch, 6 kn provisies, 21 do cognac, 3 do rum, 5 ps hammen, 1 kt slaolie, 1 do koopwaren, Aan boord gebleven lading van Nederland.

Voor elk artikel in dit nummer voorkomende, en niet door ander getekend, stelt zich voor de wet als schryver bekend

J. C. VAN LIER.